

Upravništvo: Ljubljana, Poccinijeva ulica 3.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izširar: oddelki: Ljubljana, Poccinijeva ulica 3 - Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

JUTRO

Izširar: oddelki: Ljubljana, Poccinijeva ulica 3. telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Rokopisni se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Neprestani napadi na Malto

Na egiptskem bojišču manjši boji — Delovanje letalstva

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 10. avgusta naslednje 804. vojno poročilo:

Skromnejše operativno delovanje na kopnem in delovanje letalstva na egiptskem bojišču.

Britanska letala so metala bombe na nekatera središča v našem zaledju in pri tem ubila 5 libijskih civilistov. Škoda je le neznan.

Letalski oddelki osti so napadali podvevi in ponovi letalska in pomorska oporišča na Malto.

Napad na angleško letališče

Berlin, 10. avg. d. V noči na ponedeljek so nemška bojna letala učinkovito napadla britansko letališče pri El Nurisu v Egiptu. Včeraj preko dneva so skupine lahkih nemških bojnih letal bombardirale kolone britanskih vozil južno od El Alamena. Direktni bombni zadetki so zanetji med kolonami mnogo požarov, znatne količine vojnih potrebščin in municije so bile uničene.

Lizbona, 9. avg. s. Britansko vojno ministrstvo objavlja, da so oborožene sile osti o priliki zavzetja Tobruka zajele naslednje edince: 201. Oklopno brigado prednjih straž in 32. brigado tankov iz Anglije; glavni stan 2. južnoafriške divizije, 4. južnoafriško pehotno brigado, 6. pehotno brigado iz južne Afrike, 11. indijsko pehotno brigado. Med posadko tobruške trdnjave je bilo tudi nekaj bataljonov kraljevega polka tankov, polk »Colstrea« iz Anglije, oddelek škotskih straž, polk »Worlester-shire«, kamerunski strelci kraljice, polk Midland, polk lahke pehote iz Durbanu iz južne Afrike, škotski polk iz Transvaala, južnoafriški policijski bataljon, strelci iz Kafarjaka in indijski strelci lahke pehote Gurksa. Poleg topniških, protitankovskih oddelkov in zbora kr. pionirjev, vključenih v navedene formacije, so tvorile del posadke tudi edince letalskega izvidništva, protiletalske obrambe, protitankovskega topništva, sanitetnega zbora, obveščevalne in poštne službe, ki so po večini bile sestavljene iz britanskih vojakov.

Krasnodar in Majkop osvojena

Nemške čete so prodrle že do Pjatigorska — Neuspeli sovjetski protinapadi pri Stalingradu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. avg. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:

Kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom 9. avgusta, so prodrle nemške pehotne divizije, odlično podpirane po odredkih letalstva, po izrednih pohodih v trojski vrtočini in po hudih borbah močno utrjene postojanke severno od reke Kuban in zavzele za sovražno vojno industrijo važno mesto in prestolnico kubanske pokrajine Krasnodar. Tudi Majkop, središče važnega petrolejskega področja, je bil v naskoku zavzet. V naglem prodiranju proti jugovzhodu so naše čete dosegle Pjatigorsk.

Južnozapadno od Stalingrada se sovražnik obupno brani. Njegovi protinapadi so bili razbiti v trdi borbi. V velikem loku Dona je bila močna sovražna skupina zapadno od Kalača obkoljena. Vsi poskusi, da bi se prebila, so ostali brezuspešni. Ob-

koljeni in na tesni prostor stisnjeni armadi zadaja letalstvo hude izgube.

Letalstvo je razen tega bombardiralo sovražne čete na pohodu in pri vkrcavanju v severnokavkaskih lukah. Bojna letala so potopila v luci Anapa 4.000-tonsko trgovsko ladjo, nadaljnjo ladjo pa poškodovala z bombami. Nadaljnji letalski napadi so bili usmerjeni proti železnicam južno od Stalingrada. Pri tem je bil razdejan sovjetski oklopni vlak.

Južno od Rzeva sovražnik se nadalje napada. Vsi napadi so bili po ogorčenih borbah zavrnjeni. Pri tem je bilo uničenih 34 sovražnikovih tankov.

Na egiptski fronti samo krajevno delovanje. Po nekaterih vojaško brezuspešnih dnevnih motilnih poletih nad severozapadno in

zapadno Nemčijo so angleški bombniki v pretekli noči znova napadli zapadno nemško ozemlje. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. V nekaterih krajih, zlasti v stanovanskih okrajih v Osnabrücku, je povzročena škoda na postojnih. Pet sovražnih bombnikov je bilo sestreljenih.

Nemška letala so večer bombardirala z bombami težkega kalibra taborišča in vojne naprave na južni angleški obali. V noči na 10. avgust so nemška letala napadla oboroževalne industrije v Midlandu ter luke in ladjedelnice na vzhodni angleški obali.

V jutranjih urah 9. avgusta je prišlo v Rokavskem prelivu ponovno do spopada med nemškimi minolovci in angleškimi brzimi čolni. En angleški brzi čoln je bil zadet v polno, drugi pa zažgan.

Ameriški poraz pri Salomonskem otočju

Ena bojna ladja, 10 križark, 6 rušilcev in 11 prevoznih ladij potopljenih ali poškodovanih

Tokio, 9. avg. s. Japonski glavni stan je objavil naslednje uradno poročilo:

Japonsko brodogradje je zadalo nov hud udarec kombiniranemu angleško-američnemu brodogradju v morju pri Salomonskem otočju, kjer je potopilo ali hudo poškodovalo 23 sovražnikovih ladij in sicer 1 bojno ladjo, 10 križark, 6 rušilcev in 11 prevoznih ladij. Bitka, ki se je začela 7. t. m., se še nadaljuje. Seznan sovražni izgub obsega: med potopljenimi ladjami bojno ladjo neugotovljene tipa, 2 križarki tipa »Astoria« in 2 križarki tipa »Australia«, vse po 9890 ton, nadalje 3 križarke neugotovljene tipa, 4 rušilce in 10 prevoznih ladij; med poškodovanimi ladjami pa 3 križarke tipa »Minneapolis« po 9950 ton, 2 rušilca in 1 prevozna ladja.

Poročilo dodaja, da je bilo v letalskih dvojnih sestreljenih 132 sovražnih bombnikov in lovcov.

Japonske izgube so naslednje: 7 pogrešanih letal in 2 lahko poškodovani križarki, ki pa lahko še vedno nadaljujejo borbo. Bitka bo večno ostala znana pod imenom »bitka pri Salomonskem otočju«.

Tokio, 10. avg. d. Vsi današnji japonski listi obširno in z velikim zadoščenjem objavljajo komentarje o večeršnjem uradnem poročilu japonskega glavnega stana o veliki japonski pomorski zmagi pri Salomonskih otokih. List »Niči-Niči« pravi v svojem komentarju med drugim: Japonska vojna mornarica si je dolgo prizadevala izkazati sovražnikovo pacifiško vojno brodogradje na borbo, vendar se je nasprotnik vedno spretno izmikal. Končno je japonskemu vojnomu brodogradju vendarle uspelo pomeriti se s sovražnikovimi pomorskimi silami. Rezultat pomorske bitke pri Salomonskem otočju, ki predstavlja eno največjih pomorskih operacij v zgodovini vojne mornarice, ki se je končal z japonskim uspehom, ki je napravil globok vtis na vse japonsko prebivalstvo. V primeru z izgubami, ki so bile prizadete sovražnikove vojnomu brodogradju, so japonske izgube resnično brezpomembno malenkostne.

jejo, po vseh dosedanjih porazih združenih držav od začetka vojne dalje še nadalje skrčili pomorsko silo anglosaških vesel na silo tretjega reda.

Spopad pri Aleutih

Tokio, 10. avg. d. Posebno poročilo, ki ga je v ponedeljek ob 15.30 lokalnega časa objavil japonski glavni stan, javlja, da so japonske mornariške edince odbile močno sovražnikovo pomorsko formacijo ki se je bila 8. avgusta pojavila v vodovju ob Aleutskih otokih.

Novo angleško nasilje v Indiji

Gandhi in drugi člani glavnega odbora indske kongresne stranke aretirani

Rim, 10. avgusta, s. Po vesteh britske poluradne agencije iz Bombaya so bili Gandhi, Nehru in 17 drugih najpovplivnejših članov kongresa aretirani. Trije policijski avtomobili so se ustavili jutraj pred Gandhijevim domom. Angleški funkcionarji so stopili v Mahatmovo stanovanje in mu sporočili povelje za aretacijo. Gandhi je mirno opravil svoje molitve, se oblekel in sledil funkcionarjem v avtomobil, s katerim so ga odpeljali na železniško postajo. Tja so dospeli tudi vozovi z drugimi aretiranimi indijskimi voditelji. Posebni vlak jih je odpeljal brzkone v Poono ali Kalkuto. V pokrajinah so bili aretirani ba je še drugi indijski vodje.

Bangkok, 9. avg. s. Glede aretacije Mahatme Gandhija se doznajavo še naslednje podrobnosti:

Ko se je Mahatma pripravil za vstop v avtomobil policije, da bi se podal na straznico, ga je njegov gost Birla svari, naj se ne postavi v ječi. Gandhi je odgovoril, da ni storil nič nepremišljenega in da se

nikakor ne namerava postiti. Mahatma in druge aretirane osebnosti so moški in ženske, ki so se zbrali pred ograjo za jutranjo molitve, pozdravili, medtem ko je Mahatma in z njim aretirani voditelji odhajal iz hiše Birla, s klicem »zivel Gandhi!« Gandhi, ki je bil odlično razpoložen, je poslušal pozdrave smeje in se je pošalil s tistimi, ki so stali okrog njega. Preden je stopil v avtomobil, je bil obdan z vencem cvetic in njegova gostinja mu je položila na glavo »safon«, ki ga smatrajo Hindujci kot znak, ki prinese srečo.

Gandhija so peljali ob oboroženem spremstvu v zasebno vilo, imenovano »Palaca Aga Kana« v Pooni. Nekaj članov izvršilnega odbora je kakor Gandhi aretiranih v istem poslopuju. Izvršilni odbor kongresa, vseindijski kongres in vsi pokrajinski odbori so bili razpuščeni. Policijske mere so se poostrele. Močni oddelki agentov in pokojakov so preprečili v Bombaju manifestacije »kongresnih prostovoljcev«.

stopila policija, ki je s pomočjo čet preprečila manifestantom nadaljnjo pot, narkar so se razdelili v več skupin, ki so zasledovane po policijskih agentih in vojaških demonstrirale po glavnih ulicah. Policija se je poslužila gumijevk in bomb s solznilni plini ter je brez usmiljenja pretepala ženske, starčke in otroke, ki jih je bilo več ranjenih in poškodovanih. Pretepi so se nadaljevali do večera. Ves mestni promet je bil popolnoma paraliziran in v mnogih okrajih mesta so bile trgovine zaprte. Število aretiranih članov kongresa se je skupno povzpelo na 54. Aretirana sta bila tudi bombajski župan Mekza Ali in tudi Gandhijev svetnik Patel. Urad izvršnega odbora kongresne stranke v Alahabadu je policija po temeljiti preiskavi zaprla in aretirala Furoša Tandasa, predsednika zbornice združenih pokrajin. Tudi član izvršnega odbora kongresne stranke dr. Raikendra Prasa, bivši predsednik kongresa, je bil zaprt. Aretacije se nadaljujejo v vseh pokrajinah. Zapirajo se uradniki, delavci in kmetje skupno z njihovimi družinami.

Bangkok, 9. avg. s. Po vesteh, ki prihajajo iz Bombaja in iz vse Indije, postaja položaj v deželi od ure do ure čimdalje bolj kritičen. Aretacija Gandhija in glavnih predstavnikov indijskega ljudstva je med prebivalstvom povzročila živahno razburjenje. Navzlic prepovedi vlade podkralja, da se ljudje ne smejo zbirati na javnih prostorih, je vendarle v mnogih krajih prišlo do spontanij ljudskih manifestacij in demonstracij proti Angliji. Policija, ki je bila to pot sestavljena skoro izključno iz angleških agentov, je skušala povsod razpršiti demonstrante z bombami za solzenje, a se ji to ni posrečilo. V mnogih krajih so se policijski agenti poslužili tudi orožja. Doznava se doslej, da je bila ena oseba ubita, 15 oseb ranjenih in kakih 150 demonstrantov aretiranih. S podedelja pa prihajajo vesti, da je množica izropala več vladnih zalog žita in s kamenjem napadla več sedežev britanske policije. V Ahmedabadu so demonstranti skušali se-

Veliki izgredi v Bombaju in drugih mestih

Sanghaj, 10. avg. d. Iz vse Indije prihajajo poročila, ki kažejo, da je aretacija Gandhija in drugih indijskih nacionalnih voditeljev dvignila val ogorčenja v vsej Indiji. Od povsod prihajajo poročila o protestih in izgredih ter o brezobzirnem postopanju britanskih oblasti. Nemirje so se pričeli v Bombaju in sicer takoj potem, ko se je zvedelo, da so oblasti aretirale voditelje indske kongresne stranke z Gandhijem na čelu. V spopadih s policijo je bilo večeraj ubitih v Bombaju 5 ljudi, 20 pa jih je bilo ranjenih. O velikih nemirih javljajo tudi iz Nagpura, Lahoreja, Raipura, Ahmedabada in drugih indijskih mest. Policijske oblasti so povsod aretirale večje število pristašev in vodilnih osebnosti indske kongresne stranke. Samo v Ahmedabadu je bilo doslej aretiranih 27 članov kongresa, v mestu Kairu pa 17 članov kongresne stranke. Iz drugih indijskih mest še ni podatkov o obsegu aretacij.

je ogorčeno prebivalstvo obmetavalo z opekami, dočim je bilo med civilnim prebivalstvom nadaljnjih 35 oseb ranjenih. Policija je nastopila z oklopnimi vozili in je metala med demonstrante solzivne bombe. Čim se je zvedelo za aretacijo Gandhija, je hotela namestu njega govoriti njegova žena v parku Shavia v Bombaju, kjer je bil napovedan Gandhijev govor. Čim je policija zvedela za namero Gandhijeve žene, so policijski organi takoj aretirali tudi njo. Ogorčenje v Indiji zmerom bolj narašča in protestno gibanje zavzema od ure do ure večji razmah.

Bangkok, 9. avg. s. Po zadnjih vesteh, ki so prispеле iz Indije, se doznava, da je aretacija Gandhija in številnih članov kongresne stranke zbudila v vsej Indiji največje ogorčenje in v Bombaju so se formirale velike skupine demonstrantov, ki so vzklikali svobodi Indije in Gandhija, čim je obitstvo zvedelo za Gandhijevo aretacijo. Kmalu so se skupine demonstrantov povežale v veliko kolono, ki je odšla proti središču mesta, a tedaj je takoj na-

Nadaljevanje na 2. strani

Prepoved protiosnih filmov v Argentini

Buenos Aires, 9. avg. s. Argentinska vlada je prepovedala predvajanje dveh izrazito protinemških in protijaponskih filmov v vsej državi.

Angleško nasilje v Indiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

dež policije celo zažgati. Tudi med policijskimi agenti je več ranjenecov. Britanske oblasti so pa medtem poostrele policijske in varnostne ukrepe. Povsod, kjer so se pojavili nemiri, je bila predpisana policijska ura in izdana prepoved nošnje orožja.

Saigon, 9. avg. s. Po nadaljnjih vesteh iz Indije se je razburjenje prebivalstva v Bombaju zaradi aretacije Gandhija še povečalo, medtem ko je ogorčenje zaradi brutalnega nastopa britanske policije vedno hujše. Po prvih izrazih začudenja in obžalovanja zaradi nasilnega nastopa britanskih oblasti so se razvile vedno silnejše demonstracije, ki jih je zadržanje policije le še bolj izzivalo. Po klicih »Doli!« je prišlo na več krajih do pravih pretopov, zlasti tam, kjer je policija surovo postopala z demonstranti. Demonstranti so na mnogih krajih uporabili kamenje, ponekod pa je bilo slišati iz njihovih vrst tudi kak strel, na katere je odgovorila britanska policija s še večjo brutalnostjo. Pozno popoldne je britansko uradno poročilo javilo, da je bilo 19 policijskih agentov ranjenih v enem izmed pouličnih spopadov v Bombaju in da sta dva izmed njih kasneje podlegla ranam. Poročilo javlja nadalje, da je ob 17. številu ranjenih policijskih stražnikov naraslo na 24, policijskih oficirjev pa na 11 in da so morali 4 ranjene stražnike prepeljati v bolnišnico.

Saigon, 10. avg. s. Iz Bombaja poročajo, da so po britanskem uradnem poročilu večerajšnje demonstracije prebivalstva v Bombaju pristile policijo, da je v 5 primerih uporabila bombe za solzenje in orožje proti demonstrantom. Poročilo navaja nadalje, da po dosedanjih informacijah ni bil nihče ubit, da pa je mnogo osebe ranjenih. Ob 17. je policija izvršila 149 aretacij. Dognava se, da je policija zaprla urade pokrajinskega odbora kongresne stranke v Najpuru in da je med aretiranimi člani kongresne stranke v tem mestu tudi bivši indijski industrijski minister Phakua. Tudi v Poani se je policija polastila doma kongresne stranke. Vsa javna zborovanja in javne manifestacije so prepovedane. Tudi v Ahmedabadu so prepovedana zbiranja ljudi na ulicah. V pokrajini Kaira je bilo aretiranih 17 voditeljev kongresne stranke, medtem ko se je v Kutacku policija polastila sedežev kongresne stranke. Iz Bombaja pa se doznava, da prebivalstvo navzile streljanju policije prihaja na ulice in s kamenjem napada javna postojla ter javna vozila, da bi tako ustavilo ves promet. Poročajo tudi, da nekaterih primerih požarov. Na nekaterih mestih je morala policija organizirati nagle premikalne kolone, da bi preprečila ponovno zbiranje manifestantov. V več delih mesta so bile trgovine zastražene. Po neuradnih vesteh je bilo v raznih okrajih mesta ubitih 5 ljudi, 25 pa ranjenih.

Sanghaj, 10. avg. s. Iz New Delhija javljajo, da je tamkajšnja policija v ponedeljek zjutraj zasedla lokale tamkajšnje vseindijske kongresne stranke ter zaplenila vso imovino v njih.

Gandhijevi ukrepi za civilno nepokorščino

Lizbona, 9. avg. s. Iz Londona se doznava, da izjavljajo v tamkajšnjih indijskih krogih, da je Gandhij, ki je pričakoval svojo aretacijo, že v naprej odredil vse potrebno, da bi se nadaljeval pokret za neodvisnost Indije in da bi se v celoti izvršil načrt civilne neposlušnosti, ki ga je izvršni odbor kongresa izdelal v podrobnosti. Doznava se, da je bila aretirana tudi Gandhijeva žena.

Bosejev poziv

Berlin, 10. avg. d. Po aretaciji indijskega voditelja Mahatme Gandhija je borec za svobodno Indijo Candra Bose naslovil na vse Indijce doma in v inozemstvu poziv k poslednji borbi za osvoboditev Indije. V svojem pozivu pravi Candra Bose, da je bil z aretacijo Gandhija in drugih voditeljev indijskega naroda dan znak za poslednjo borbo, ki mora dovesti do končnega izgona Angležev iz Indije. Bose pravi, da mora v borbi sodelovati vsakdo, vsi indijski dečki in moške brez izjeme, in da se mora ta borba voditi z vso odločnostjo in brezobzirnostjo. Britanske oblasti v Indiji, pravi v svojem pozivu Candra Bose, so Gandhija aretirale za »zločin«, ki ga je zakrivil, da je zahteval svobodno indijskega naroda. Z aretacijo Gandhija je Velika Britanija vsemu svetu razkrila, kako zlagana je vsa njena borba za tako zvano demokracijo. Anglija je pokazala, da ni borba za demokracijo, ki je na ves glas širi po svetu, v resnici nič drugega kakor borba za gole interese britanskega imperializma.

Angleške grožnje

Lizbona, 10. avg. s. Iz Londona poročajo, da je min. za Indijo Amery govoril po radiu, da bi pomiril javnost, ki je zelo vznemirjena in zaskrbljena zaradi razvoja indijskih dogodkov. Amery je izjavil, da ima vlada indijskega podkralja na razpolago vsa sredstva, da lahko vsa sedanja vprašanja reši s policijo in sodiščem.

Indiji v japonski vojski

Hongkong, 9. avg. s. Indijski vojni ujetniki, ki so jih zajele japonske oborožene sile, vedno bolj kažejo, da v polni meri razumejo, kaj pomeni tudi zanje azijska vzajemnost. Tako se vedno bolj pogosto pojavljajo njihove prošnje, da bi jih vrstili v redno japonsko vojsko, da bi tako na strani Japoncev doprinesli svoj delež za ustanovitev velikega področja skupnega napredka na prostoru velike Vzhodne Azije.

Vojna na morju

Berlin, 9. avg. s. Vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil, ki je pretekli dni objavilo prvi seznam 21 ladij, ki so bile potopljene med napadom na veliki anglo-ameriški konvoj v severnem Lednem morju, je objavil drugi seznam z imeni drugih 16 ladij s skupno 99.000 tonami, ki so bile potopljene. Tudi ta drugi seznam so potrdile izjave ostankov konvojskih posadk, ki so prispeli te dni v nemška pristanišča.

Odmevi anglosaških in sovjetskih porazov

Tokio, 9. avg. s. Oficiozni organ »Japan Times and Advertiser« objavlja uvodnik, v katerem poudarja, da niso bili sovražniki osi nikdar globlje povezani med seboj in sicer zaradi popolnega pomanjkanja skupnih idealov, ki jim naj bi posvetili vse skupne vojne napore. List pripominja, da je med sovražniki trojnega pakta prevladoval sistem medsebojnega izkoriščanja v korist posameznim sebičnim namenom. S takšno miselnostjo seveda ni mogoče vzdržati dolge in neprekinjene verige samih porazov na bojiščih. K vsemu je treba pridružiti še pomanjkanje enotnega poveljstva in stalne medsebojne očitke sovražnikov osi glede odgovornosti o posameznih neuspehih.

Sanghaj, 10. avg. d. Naglo nemško napredovanje proti Kavkazu, neuspeli britanski poskus osvoboditi se osovinskega pritiska v severni Afriki in predvsem vse bolj očitna nesoglasnost zaveznikov glede bodočih skupnih vojaških akcij so zadnji čas zelo neugodno vplivali tudi na merodajne čungkingške politične kroge, ki so pričeli gledati na položaj zaveznikov z večjo treznostjo in ga zaradi tega smatrajo, da je v fazi naraščajoče krize. Čungkingški listi se bavijo z možnostjo nadaljnjih zavazniških akcij, ki naj bi popravile vse bolj težaven vojaški položaj zaveznikov, in se pri tem razpisujejo v vsakovrstnih ugibanjih in hipotezah, za katere pa ne navajajo verjetnih utemeljitev. Tako javlja list »Kuonunčungpaoc«, da je iz zanesljivih virov zvedel, da anglosaški sili resnično pripravljata tako zvano drugo fronto v Evropi, ki pa je ne moreta postaviti zaradi zmerom večje japonske grožnje na Indijskem oceanu. Ponovni neuspehi zaveznikov na Pacifiku so namreč japonsko vojno brodogveje v veliki meri sprostil in ga Japonska lahko usmeri proti zaveznikom na Tihem oceanu. Zaradi te nevarnosti so morali zavezniki v ogrožene pokrajine poslati nova ojačenja, ki so bila seveda odtegnjena silam, pripravljenim za drugo fronto. Tako so bile potegnjene zavezniške čete iz Egipta in rezultat je bil nagel osovinski prodor pred Aleksandrijo. Na ta način Velika Britanija in Zedinjene države ne prideta do uresničenja načrta o drugi fronti, ker ju neprestano menjajoča strategija Japonske sili, da morata razpoložljive sile pošiljati sedaj na eno, sedaj na drugo vojno področje, ne pa proti Nemčiji, ki bi jo zavezniški hoteli najprej pritisniti na zapadu, nakar bi šele pričeli nove operacije proti Japonski na Daljnem vzhodu. Na ta način ostaja zavezniška druga fronta prej kot slej papirnati načrt. Čungkingški list »Shihshinpaoc« piše, da predstavlja, kolikor je njemu znano, zavezniška druga fronta le še vprašanje časa, vendar pa kakor tudi vsi ostali listi previdno pripominja, da prihajajo vse vesti o pripravah za zavezniško drugo fronto iz osebnih virov in ne iz zavezniških vladnih krogov, ki morda povsem drugače gledajo na to zadevo. Čungkingški listi sicer pozdravljajo načrte za postavitev druge fronte v Evropi, češ, da je ta fronta nujna glede na tamkajšnji zavezniški položaj, ne morejo pa prikriti svojega razočaranja, da so zavezniki ob svojih načrtih v Evropi

popolnoma pozabili na Cangkajskovo Kitajsko, ki jo zmerom bolj stiska železni japonski obroč. Čungkingški listi so mnenja, da bi zavezniški morali tudi še nadalje podpirati Cangkajska z vojnimi potrebščinami in predvsem najti pota za prevoz vojnega materiala na Kitajsko, ker je oborožitev čungkingških čet od dneva do dneva bolj pomanjkljiva, zaradi česar njihova bojna sposobnost naglo pada.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 10. avg. d. Nemško letalstvo je preteklo noč nadaljevalo svoje uspešne napade proti angleškemu otočju. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so skupine nemških bojnih letal metale težke rušilne in zažigalne bombe na neko lukno na južni angleški obali. Nadalje so nemška letala z vidnim uspehom napadla vojaške naprave in objekte v Midlandu, kakor tudi na vzhodni obali Anglije.

Berlin, 10. avg. d. Britansko letalstvo je v noči na ponedeljek napadlo industrijsko področje v zapadni Nemčiji. Kakor javljajo davi s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so britanska letala metala na nekaterih krajih rušilne in zažigalne bombe. V nekem velikem westfalskem mestu je bilo zanesenih nekaj požarov. Po doslej zbranih še nepopolnih podatkih so bili 4 izmed napadajočih britanskih bombnikov sestreljeni.

Berlin, 10. avg. d. Britanska letala so v nedeljo ponovno skušala napasti obalno področje zapadnih okupiranih pokrajin. Kakor javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so nemška letala skupaj s protiletalskimi topništvi zavrnila sovražniške napadalne poskuse. Eno sovražno letalo tipa »Spitfire« je bilo sestreljeno.

Spremembe v turškem zunanjem ministertvu

Sofija, 8. avg. s. Vest o imenovanju dosedanega turškega poslanika v Sofiji ščevkija Berkerja za generalnega tajnika v turškem zunanjem ministertvu namesto Menemendzoga, ki bo prevzel posle zunanjeje ga ministra v ankarški vladi, je zbudila najugodnejši vtis v sofijskih političnih krogih. Poudarjajo namreč, da je poslanik Berker nad 8 let zastopal Turčijo v Sofiji in da je uspešno pripomogel najprej k zboljanju, nato pa k utrditvi in končno k nadaljnjemu uspešnemu razvoju turško-bolgarskih odnosov. Na svojem mestu bo poslanik Berker prav gotovo imel priliko, da nadaljuje svoje dragoceno delo kot iskren prijatelj Bolgarije.

Carigrad, 10. avg. d. Iz Ankare se je zvedelo, da je bila iz neznanh vzrokov za kratek čas zaprta meja med Turčijo in Sirijo. Brez kakšnega pojasnila je bila v soboto meja zopet odprta za promet v okviru veljavnih omejitev.

Obnovite naročnino!

Gospodarstvo

Pravila Združenja industrijcev in obrtnikov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odobril predložena pravila Združenja industrijcev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine. Zadevna odločba je bila objavljena v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino« št. 8. t. m. Pravila določajo v glavnem naslednje:

Združenje vključuje vse industrije in obrtnike na ozemlju pokrajine in je včlanjeno v Pokrajinski zvezi delodajalcev Ljubljanske pokrajine.

Naloga združenja je, da skrbi za splošno zaščito industrijskih in obrtniških strok in da v skladu s splošnimi koristimi pokrajine in njene proizvajalne delovnosti pospešuje njihov tehnični in gospodarski razvoj; da preučuje in rešuje gospodarska in socialna vprašanja, zadevajoča te stroke; da začena na osnovi pooblastil, ki mu jih da od primera do primera Pokrajinska zveza delodajalcev, pogajanja o sklenitvi kolektivnih delovnih pogojev in sporazumov za ureditev kolektivnih gospodarskih odnosov, zadevajočih včlanjene stroke; da pospešuje strokovno, npravnstveno in narodno vzgojo članov; da skrbi za ustanavljanje strokovnih šol; da pospešuje sodelovanje med izvrševalci vključenih obrti; da imenuje ali predlaga predstavnike včlanjenih strok in vse svete, ustanove in organe po zakonih in pravilnikih.

Člani

Člani združenja so vsa industrijska in obrtna podjetja v pokrajini. Članstvo obvezuje k spoštovanju teh pravil in drugih navodil, izdanih na osnovah pravil. Kdor želi v pokrajini posloovati kot industrijec ali obrtnik, mora vložiti prošnjo za vpis pri združenju, ki jo pošlje Zvezi delodajalcev. Tuja podjetja, ki imajo sedež v Ljubljanski pokrajini je najmanj 10 let in ustrežajo drugim pogojem, se sprejmejo kot člani, toda njih zastopniki ne morejo priti v vodstvo.

Članstvo preneha le hkratu s podjetjem. Člani so dolžni dajati združenju vsa obvestila, poročila in podatke, ki bi jih zahtevalo v okviru svoje pristojnosti ali po nalogu nadrejenih organov. Tako poročila so zaupna. Člani so dolžni spoštovati kolektivne pogodbe in gospodarske sporazume, sklenjene od Zveze delodajalcev ali z njenim pooblastilom od združenja. Prav tako so dolžni obveščati združenje o vseh sporih, ki bi nastali med njimi in njihovimi uslužbenci. Stiki v prid članstvu z delavskimi združenji v vprašanih, ki spadajo v področje združenja ali zveze, se smejo vzdrževati le preko združenja ali zveze v smislu njihovih pravil.

Sindikati

Člani združenja se uvrste v sindikate, združujoče člane iste vrste delovnosti. Sklepi o ustanovitvi sindikatov spadajo v pristojnost skupščine, odobriti pa jih mora zveza. Če niso včlanjene niti tri tvrdke, izvršujoče določeno vrsto obrti, se ustanovi posebni sindikat, temveč se tvrdke združijo v splošni sindikat. V področju

je sindikatov spadajo zlasti: skrb za sprejemanje članov, skrb za pogajanja o sklenitvi kolektivnih delovnih pogojev in kolektivnih gospodarskih sporazumov, odločanje o vseh vprašanih, ki bi jim jih združenje predložilo ali izročilo v pretres, imenovanje predstavnikov sindikata v organe združenja ali zveze in v ustanove, organe in komisije, za katere je zastopstvo v sindikatih včlanjenih strok zahtevano ali dopuščano, odrejanje disciplinskih ukrepov in skrb za zaščito članov in za njih strokovno izobrazbo.

Člani, ki pripadajo obrtniškim strokam, so včlanjeni v osek za obrtništvo.

Predsednika sindikata voli skupščina za dobo treh let in njegovo izvolitev mora po dobljenem mnenju predsednika združenja potrditi predsednik zveze.

Skupščino sindikata sestavljajo vsi člani sindikata. Skupščino skliče vsaj enkrat na leto predsednik sindikata. Vsak udeležene skupščine ima pravico na en glas za vsakih 50 uslužbencev ali ulomek, ne manjši od 25, najmanj pa en glas. Skupščina voli predsednika in odloča o sprejemanju članov in o disciplinskih ukrepih.

Organi združenja

Predsednika združenja izvoli skupščina za tri leta, izvolitev pa mora odobriti Visoki komisar. eč Visoki komisar odobritev prekličje, funkcija preneha. Predsednik vodi in predstavlja združenje na zunaj in na znotraj, izvršuje sklepe skupščine, sveta in izvrševalnega odbora. Če je zadržan, ga nadomešča eden izmed obeh podpredsednikov. Enega izmed podpredsednikov imenuje skupščina, drugi pa je po svojem položaju predsednik odeska za obrtništvo.

Skupščino sestavljajo vsi člani združenja, vodje obrtniških skupin in predsednik odeska za obrtništvo. Sklicuje jo na redno zasedanje predsednik združenja vsako leto z vabilom, na izredno zasedanje pa, kadar to smatrata za potrebno svet in izvrševalni odbor združenja. V nujnih primerih je dovoljeno sklicati zasedanje v roku petih dni. Seja skupščine je ob prvem sklicanju sklepna, če je zastopana ali navzočna vsaj polovica članov. Eno uro pozneje velja skupščina za zbrano v drugem sklicanju in je sklepna, če je navzočna vsaj petina članov. Vsak udeležene skupščine ima pravico do enega glasu; ta pravica je strogo osebna in je član ne more prenesti na drugega. Sklepa se z absolutno večino glasov. Predsednik skupščine določa način glasovanja. O osebnih zadevah se sklepa v tajnem glasovanju. Ob enakosti glasov odloči predsednikov glas razen v primerih tajnega glasovanja, ko se smatra predlog za odbit. Udeleženci, ki izjavijo, da se vzdržujejo glasovanja, se štejejo v število, potrebno za sklepčnost, ne pa v število glasovalcev.

Skupščina voli predsednika in enega podpredsednika združenja, izvoli vsaka tri leta nadzorni odbor treh članov in dveh

namestnikov ter sklepa o spremembah teh pravil, ki jih je predložiti sveu zvezi in pristojnim organom Visokega komisariata v odobritev.

Svet združenja

Svet je sestavljen iz predsednika, dveh podpredsednikov, predsednikov sindikatov in petih vodij obrtniških skupin, ki jih imenuje odesk za obrtništvo. Sestane se enkrat na leto na redno zasedanje, na izredno pa, kadar to smatra za umestno predsednik ali pa to zahteva najmanj tretjina članov.

Naloga sveta je zlasti, da izvoli iz svojih vrst člane izvrševalnega odbora, da sklepa najpozneje do 30. aprila vsakega leta o poslovnih in finančnih poročilih predsednika in izvrševalnega odbora in o zaključnih računih združenja, da opravlja vse druge naloge, ki so mu bile odkazane z zakoni, pravilniki in odredbami pristojnih oblastev.

Isvrševalni odbor

Isvrševalni odbor je sestavljen iz predsednika združenja, obeh podpredsednikov in največ osmih drugih članov, ki jih izvoli svet in izmed katerih se morata najmanj dva izbrati med predstavniki obrtnikov. Člani izvrševalnega odbora ostanejo na svojih mestih tri leta. Na povabilo predsednika združenja prisostvujejo sejam brez glasovalne pravice lahko predsednik sindikatov, ki niso člani izvrševalnega odbora, ali drugi predstavniki sindikatov. Isvrševalni odbor sklicuje predsednik vsaj enkrat vsake tri mesece.

Naloga izvrševalnega odbora je, sklepati najkasneje do 30. septembra vsakega leta o proračunu združenja, sklepati o smernicah za kolektivne delovne pogodbe in sporazume o ureditvi kolektivnih gospodarskih odnosov, izrekat disciplinske ukrepe, predlagati ali imenovati predstavnike združenja pri ustanovah, organih ali komisijah, porazdeljevati posle v združenju in imenovati zanje tajnika. V nujnih primerih opravlja izvrševalni odbor vse posle sveta.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor je sestavljen iz treh članov in dveh namestnikov, ki jih imenuje skupščina za tri leta. Člani nadzornega odbora prisostvujejo po svojem položaju sejam skupščine, sveta in izvrševalnega odbora. Zlasti mora nadzorni odbor nadzorovati upravno poslovanje združenja, prisostvovati sestavi proračunov in računskih zaključkov in predložiti svetu letno poročilo o poslovanju. Povzetek zapisnikov skupščine, sveta in izvrševalnega odbora se mora takoj poslati Pokrajinski zvezi delodajalcev.

Proračuni in računski zaključki

V začetku vsakega proračunskega leta mora predsednik predložiti svetu in izvrševalnemu odboru v odobritev imovinski izkaz združenja.

Izdatki združenja se delijo na obvezne in neobvezne. Neobvezni izdatki ne smejo presegati letno 20% dejanskih rednih odhodkov združenja. Neobvezni izdatki morajo biti namenjeni le obkorektivnim poslom ali storitvam v interesu od združenja zastopanih strok.

Najkasneje do 30. septembra vsakega leta mora izvrševalni odbor združenja hkratu s proračunom sestaviti tudi predloge o prispevkih za naslednje leto, ki se morajo predložiti Pokrajinski zvezi delodajalcev in jih ta pošlje v odobritev Visokemu komisariatu.

Disciplinski predpisi

Predsednik sindikata sme izreči ukor članom, ki bi kršili dolžnosti dobrih državljanov, se ne bi pokoravali določilom kolektivnih delovnih pogojev ali bi kakorkoli ne spoštivali dolžnosti, naložene jim s temi pravili, s predpisi, navodili in sklepi sindikata in nadrejenih ustanov. Ukor mora biti obrazložen. Član ima pravico pritožiti se na skupščino sindikata in zahtevati od predsednika, da jo v ta namen skliče.

Skupščina sindikata sme začasno, največ pa za dobo treh mesecev, razrešiti izvrševanja slehernega društvenega delovanja člana, ki bi kršil dolžnosti ali ki bi se kljub ukoru ne pokoril njemu morda danim navodilom ali bi zagrešil kršitve, zaradi katerih je že bil izrečen ukor. Preden se izreče začasna razrešitev, se morajo članu sporočiti obdolžitve s priporočenim pismom. Če bi bil zoper člana uveden sodni kazenski postopek zaradi kaznivoga dejanja, ki se kaznuje s kaznjajo na prostosti, mora predsednik sindikata izreči začasno razrešitev do razglasitve končne sodbe, ako je bilo izdano zaporno povelje. Zoper ukrep o začasni razrešitvi ima prizadeiti pravico pritožiti se v 15 dneh na predsednika združenja.

Predsednik združenja sme na predlog skupščine sindikata po zaslišanju izvrševalnega odbora izreči: denarno globo do največ 1000 lir, izključitev člana od užitivanja morebitnih ugodnosti in dokončno razrešitev od vsakršnega društvenega delovanja glede člana, če je ponovno zagrešil dejanje, zaradi katerega je bil že disciplinsko kaznovan, ali če so dejanja posebno težka, če je pravomočno obsodben in ima ta sodba za posledico trajno izgubo pravice do opravljanja javnih služb ali zaščitni nadzor, če je zagrešil nečastno dejanje ali kakršnen koli drug prekršek, ki dokazuje nezadostno narodno zavest ali nezadosten npravnstveni čut, če izpoveduje načela, ki ga spravljajo v protislovje s splošnimi smernicami vlade. Preden se uporabi zgoraj naveden ukrep, se morajo zadevne obdolžitve sporočiti prizadetemu članu. Ta ima pravico, da se pritoži na predsednika zveze in v zadnji stopnji na organe Visokega komisariata.

Posebne določbe za odesk za obrtništvo

Odesk za obrtništvo vključuje vse obrtnike, ki poslujejo v pokrajini. Odesk ima v okviru svoje pristojnosti iste naloge, kakor so določene za združenje. Kdor želi v Ljubljanski pokrajini posloovati kot obrtnik, mora vložiti prošnjo za vpis pri odesku za obrtništvo.

V odesku včlanjeni obrtniki se uvrste v skupine, ki združujejo izvrševalce iste obrti. Skupinam poverjene naloge so iste kakor za sindikate. Skupine se lahko razdele na notranje podskupine, imenovane obrti. Pripadniki vsake obrti se sestanejo na skupščino, ki jo skliče vodja skupine, da izvolijo vodjo obrti in svet obrti in za proučevanje vprašanj, zadevajočih stroko. Vodja obrti in svet obrti ostaneta na mestu tri leta.

Vodjo skupine voli skupščina za tri leta. Njegovo izvolitev mora potrditi predsednik odeska za obrtništvo.

Skupščino skupine sestavljajo vsi obrtniki, ki pripadajo tej skupini. Kjer so se v skupini osnovale obrti, sestavljajo njeno skupščino vodje obrti in člani osoveta obrti.

Predsedstvo skupine sestoji iz članov, ki jih izvoli skupščina skupine, kjer pa so se v skupini osnovale obrti, sestoji njeno predsedstvo iz vodij obrti. Naloga predsedstva je med drugim oddajanje mnenj o sprejemanju članov in o disciplinskih ukrepih zoper nje.

Organi odeska

Predsednika voli skupščina za tri leta. Ima pa isto področje, kakor je navedeno za predsednika združenja.

Skupščino sestavljajo vodje skupin, člani predsedstva skupin, člani svetov obrti in voditelji zakonito priznanih pomožnih zavodov, ki jih morda ustanovi odesk. Skupščino sklicuje na redno zasedanje predsednik odeska vsako leto.

Pokrajinski odbor sestoji iz vodij skupin. Člani nadzorstva lahko prisostvujejo sejam brez glasovalne pravice. Pokrajinski zbor se sestane najmanj enkrat vsako tromesečje, poleg tega pa, kadar to smatra za umestno predsednik ali kadar to zahteva tretjina njegovih članov ali člani nadzorstva. V področje pokrajinskega odbora spadajo zlasti naloge, predpisane za svet združenja in izvrševalni odbor združenja.

Nadzorni odbor je sestavljen iz treh članov in dveh namestnikov, ki jih izvoli skupščina za tri leta.

Gospodarske vesti

Združitev v italijanski cementni industriji. Na izredni glavni skupščini je bila sklenjena pridružitve naslednjih družb družbi »Italcementi«, Fabrice Riunite Cemento, Bergamo (delniška glavnica 180.5 milijona lir); Cementerie delle Puglie, Bergamo (d. g. 10 milijonov lir); Cementerie delle Calabrie, Bergamo (d. g. 10 milijonov lir); Cementi e Affini, Monopoli (d. g. 6 milijonov lir); Cementi Etna, Bergamo (d. g. 4.8 milijona lir); Calce e Cementi di Monsavano, Firenze (d. g. 2.5 milijona lir); Cementi di Pontremoli, Bologna (d. g. 2.35 milijona lir); Calci e Cementi del Bisenzio, Prato (d. g. 1.4 milijona lir), in Cemento e Legno, Aizano Lombardo (d. g. 0.5 milijona lir).

Iz trgovinskega registra. Pri Hipotekarni banki jugoslovenskih hranilnic v Ljubljani sta bila izbrisana člana upravnega odbora dr. Majaron Ferdinand in Dela Oton, vpisala pa sta se veleposelnik Kosač Fran iz Grosuplja in graščak in veleposelnik Kosler Oskar iz Orteneka pri Ribnici.

Iz zadružnega registra. Pri »Domu faktorjev«, stavni družgi z o. j. v Ljubljani, se je izbrisal član upravnega odbora Mudlak Rihard, vpisal pa faktor Mikuš Leopold iz Ljubljane. Pri Gospodarski združitvi nameščencev socialnega zavarovanja, zadrugi z o. j. v Ljubljani, so se izbrisali člani upravnega odbora Telban Janko, Jurca Franc in Setina Robert, vpisali pa služitelj ZSZ Fabiani Viktor, uradnik ZSZ Mar Josip in uradnik ZSZ Hribar Lado, vsi iz Ljubljane. Iz upravnega odbora Hranilnice in posojilnice, zdruge z neomejenim jamstvom v Podzemlju, se je izbrisal Starešič Matija in vpisal posestnik Jakše Jože iz Vranovičev. Zaradi končane likvidacije se je izbrisala iz registra Cebelarska družina, registrirana zadruga z o. z. v Ljubljani.

Likvidacija. Fran Zorn, družba z o. z. s sedežem v Ljubljani, se je razrušila in prešla v likvidacijo.

Nemčija pospešuje naseljevanje uradništva v vzhodnih pokrajinah. V vrsti ukrepov za nemške državljane, ki se nastelijo v novih vzhodnih pokrajinah, je tudi pospeševanje uradniškega naseljevanja. Uradniki bodo dobivali cenena posojila, po okoliščinah pa tudi brezobrestna, da si bodo lahko zgradili lastne domove. Za uradnike vključenih vzhodnih pokrajin in Memske pokrajine so predvidena brezobrestna posojila do 12.000 mark, ki se bodo ob vsaj osemletnem udeleženju na vzhodu črta za polovico.

Šteje svinj v Nemčiji. Letošnje vmesno štetje svinj v Nemčiji bo 3. septembra. Nemška oblastva pripravajo v svrhu izvršitve natančnega in hitrega štetja, naj vsak lastnik večje črede svinj že v naprej napravi seznam hlevov, starosti in namere, ki jih ima s posameznimi živalmi. Vsak rejec mora navesti vse svinje, če so zdrave ali bolne, če so določene za prodajo ali za zakol.

Zelo dobra letina konoplje v Rumuniji. V Rumuniji pričakujejo letos posebno dobro letino konoplje, katere pridelek ne bo samo zadoščal domači potrebi, temveč se bo mogel tudi izvoziti precejšen previšek. V celoti je letos v Rumuniji obdelano a konopljo okoli 20.000 ha. V posameznih pokrajinah se bo pridelalo do 1600 kg na hektar. Pri predvideni cenitvi 1000 kg na hektar bo vrгла letina okrog 2000 vagonov. Ker domača potreba najbrž ne bo prekorečila količine 500 vagonov, bo izvozni prebitok vsakakor znaten.

Tobačne tvornice v Ukrajini spet obratujejo. Državni komisar za Ukrajino je določil 60.000 ha površine za pridelovanje tobaka, kar pomeni nasproti lansnemu letu povečanje za 20.000. Ta povečana površina bo obdelana s šestimi različnimi nemškimi in nizozemskimi vrstami tobaka, kakor tudi s tobakom za cigare. Letos se je pridelalo toliko tobaka, da lahko obratuje že večina tobačnih tvornic v Ukrajini.

Slovaške osebne tarife se povišajo. Nameravano linearno povišanje blagovnih prevoznih cen na Slovaškem se je po vesti iz Bratislave upustilo, a osebne tarife bodo povišane bržkone že 15. t. m. za 15 do 30 odstotkov.

Turški novinarji na Madžarskem

Budimpešta, 10. avg. d. Madžarska vlada je povabila na večdnevni obisk na Madžarsko turško novinarsko delegacijo, ki je pred dnevi končala daljše študijsko potovanje po Nemčiji. Turški novinarji so v nedeljo popoldne dospeli v Budimpešto s posebnim

Spomini na staro Ljubljano

Vegova ulica je danes popolnoma drugačnaka kakor pred 70 leti. Predvsem je bila ozka. Leta 1874. je sezidala Kranjska hranilnica renesančno palačo za ljubljansko realno. Nasproti je bil vrh deželnega dvorca in ko so dvorec podrl, se je razširila tudi Vegova ulica. Na levi strani proti križiščnemu vrtu je ostalo več hišic in skladišč, ki so jih deloma podrl še pred potresom. Tako so potem nastali hiša Glasbene Matice in hiša banke Slavije. Proti Auerspergovim palači so bile razne male hiše med njimi tudi zelo znana Šikova hiša z gostilno, kar so vse podrl. Pred leti je bil postavljen na Napoleonomem trgu spomenik. Vegova ulica se je v celoti razširila in tudi znižala, postala je moderna in je v čast velikemu matematiku Juriju Vegi.

Stopimo tja čez Ljubljano. Stari trg ima hiše ob levi strani še tako kakor pred 70 leti; veže in portali so večinoma neizpremenjeni. Stara Ahacčeva palača je ostala prvotna. V tej hiši je bilo pred 70 leti in tudi pozneje shajališče Katoliške družbe. Na desni strani Starega trga zbudivo pozornost rojstna hiša zgodovinarja Valvasorja, od nedavnega lastnoga trgovca Petkosića. Pred njim je bila last dobro znanega trgovca in knjigovozna Ničmana. Prvotno je bila ta zares zgodovinsko pomembna, zajetna hiša dvonadstropna, tretje nadstropje je prizidal Ničman šele pred dobrimi 50 leti.

Nekatere nadaljenj hiše na Starem trgu so ob potresu hudo trpele; sezidali so potem druge, večje. Hiša nekdanjega trgovca Plautza je bila zelo poškodovana, morali so jo podreti. Novo hišo je sezidala vdova. Pri tej priliki se je pa mala, zamarnarjena ulica med njeno bivšo hišo in sosedno hišo opustila ter je gospa Plautzova ves prostor zazidala. Stiški dvor nasproti Florijanske ulice je obdržal prejšnjo obliko.

Florijanska ulica se je razširila proti Stiškiemu dvoru šele po potresu. Ob Florijanski ulici proti Šentjakobskemu trgu je stala reduta, zraven nje ob Florijanski ulici dvonadstropna hiša proti Šentjakobskemu trgu. Reduta je bila sicer le enonadstropna, vendar visoko, impozantno poslopje. V veliki dvorani so se prirejale plesi in koncerti. Deželni zbor je tu imel svoja zborovanja. Prišel je pa ljubljanski potres, ki je vsa ta poslopja tako hudo poškodoval, da so jih morali podreti. In tako je potem na prostoru zrasla Šentjakobska dekliska ljudska in meščanska šola. Florijanska ulica se je pri tej priliki zelo razširila. Ostale hiše ob Florijanski ulici so malo trpele ob potresu, pač pa je bilo prizadeto Šentjakobsko župnišče, katero so morali podreti, nakar so sezidali novo, lepo dvonadstropnico. Pri novem župnišču se je pri tej priliki cesta izdatno razširila.

Karlovška cesta. Ob levi strani proti mostu čez Gruberjev kanal je sezidal tovarnar Samassa poleg svoje tovarne pod Ljubljanskim gradom pred 70. leti lepo vilo. Nekateri hišni gospodarji pa so svoje hiše lepo modernizirali; na desni strani je sezidal pred 60 leti lepo enonadstropno hišo Ivan Kosler; pozneje so še drugi tu sezidali svoje hiše, med njimi inž. Duffa. Cesta je šele zadnja leta lepo regulirana ter teče po nji električna železnica vse tja do Rakovnika.

Šentjakobski trg pred 70 leti ni bil prav nič lep, čeprav so nasproti redute stala razne stare stavbe, tako hiša grofa Paluzke, hiša grofa Blagaja in več drugih. Ker jih je potres zelo poškodoval, so jih morali podreti in namesto njih so nastale današnje, dokaj lepe, moderne hiše. Znamenita, stara Virantova hiša, sloveča po svoji notranji urejenosti, je bila last Lenčevih dedičev. Hiša je bila še pred 60 leti dobra gostilna in hotel. Nato jo je kupila Kranjska hranilnica, zdaj pa je last poštna direkcije. Šentjakobski trg se je zadnjih petnaest let olepšal po načrtih arhitekta Plečnika in je Ljubljana lahko nanj ponosna.

Trubarjeva ulica je bila pred 70 leti in še dolgo pozneje prav ozka. Na levi strani so bile razne neznatne stavbe od Šentjakobskega trga prav do Šentjakobskega lesenega mostu. Ljubljanski potres je tudi te hiše temeljito poškodoval, nakar so se podirle. Namesto teh je ostal samo Virantov vrh, ki je še nezazidan. Na nasproti strani vira je pa zrasla dolga dvonadstropna hiša, ki je last podjetnika Menardija. Lep je danes pogled čez moderni Šentjakobski most tja gor po Čojzovi cesti. Palača deške ljudske šole je zrasla pred 70 leti. Stara Justinova hiša ob Krakovskem nasipu in druge hiše so se po potresu podirle; sezidali so potem današnje lepe dvonadstropnice. Čojzova cesta je bila istočasno kakor Šentjakobski trg dostojno regulirana.

Breg je bil pred 70 leti zelo zanemarjen. Ob Ljubljani je bil od mesta sem nasip (škrapa) samo do sedanje dr. Tavčarjeve hiše, na ostalem delu je rasla trava; do Šentjakobskega mostu ni bilo sploh nikakega nasipa. Sredi ceste, ravno nasproti dr. Tavčarjeve hiše, je stala pritlična hiša starinarja, okrog te hiše je pa bilo še polno lesenih starinarških barak. Hišo in barake so s časom podrli. Ostale hiše so pa polagoma olepšale pročelja. Potres ni nobene poškodoval. Ob škarpni Ljubljance so zazidali kostanje in tako je danes na Bregu vabljivi drevored.

Breg pred 70 leti nikakor ni bil lep, a za mladino pravi raj. Na cesti so vedno bili fantiči, ki so se igrali s frnikulami (malimi kamenitimi kroglicami) ali s »štolci« (stariji peresi). Poznali so ristanec in kopzaprinc, bili so svinjko in igrali kužke in rihrtarja. Vse te igre so bile takrat močnejše, ker je bilo na cesti le malo prometov. Proti večeru pa smo sedeli v kaki leseni starinarševi baraki, igrali »zlate farbce« in si pripovedovali bajke. To je bila za nas tista idilična doba, ki je v mladosti najlepša in je do groba ne pozabiti. Poklicala nas je zvečer mati. Najprvo je vzela v roke glavnik in začela česati naše lase, kajti v leseni baraki smo večasih dobili »zlazice«. Dobra mati je mene in brata vselej poštno ošela in počesala. Oče, sicer dober, se je vendar večkrat razjezil in ker sva z bratom kar venomer zahajala v barako, me je nekoč stisnil med noge, vzela »štaberl« v desnico in tako poštno udrihal po nevščeni plati, da je ves prah z blatom vred iztepel iz hlač. Ta velika »kura« je pomagala; hodil sem še na Breg in se

igral na cesti, toda lesenih barak sem se izogibal kakor oče križa.

Novi trg se je imenoval prej Turjaški trg. Hiše na tem trgu ob Ljubljani je potres tako poškodoval, da so jih morali podreti. Padla je predvsem dvonadstropna, precej velika hiša gospe Černiljeve; stala je poleg sedanje trgovske hiše gospe Leskovec. Zraven te hiše je stala Naglasova hiša, ki je bila že pred potresom zelo velika, trinadstropna, in so jo pozneje podirli. Ze v tej stari hiši je bila znana, ugledna trgovina s pohištvo, last tovarnarja Naglasa. Naglasov sin se je poročil, a kmalu umrl, njegova vdova se je pa poročila z dr. Bretlom. V stari Naglasovi hiši je dolgo let stanoval v prvem nadstropju dr. Mader, jako dober in priljubljen zdravnik, ki je revne ljudi zdravil brezplačno. Svoje znatno premoženje je zapustil ljubljanskim ustanovam. Poleg Naglasove hiše je stala velika dvonadstropna hiša gospe Obrezove. Hiša je bila zelo stara, a dostojanstvena; imela je lepe prostore in lep razgled zlasti proti Bregu. Vse te hiše so kratko in malo podrl, stavišče pa se ni več zazidalo; mestna občina je zasidala na tem prostoru nekaj dreves.

Nasproti Obrezove hiše je bila stara hiška hiša, v kateri je bilo še pred 60 leti žensko učiteljske. Prav dobro se spominjam na gospodično, ki so hodile čez Kongresni trg in skozi židovsko ulico na Turjaški trg v šolo. Semkaj je zahajala tudi hčerka pokojnega dr. Jakoba Smoleja, ki je postala pozneje soproga mecena Viljema Polaka iz Tržiča. Ta hiša je bila po potresu hudo poškodovana, morali so jo podreti. Na prostoru je sezidal stavbenik Filip Supančič nekaj let pozneje »Katoliški dom«, kjer so bile še pred 40 leti razne prireditve, gledališke predstave in podobno. Hiša je bila pozneje prodana ter so bili v njej prostori za državno gradbeno direkcijo in razna stanovanja. Danes je hiša last gospe Kunstljeve in so v njej stanovanja.

Zdaj pa še malo v doljno stran Ljubljane.

Poljanska cesta je bila pred 70 leti še vsa drugačnaka, da bi je danes ne spoznal, kdor bi iz groba vstal. Na levi strani tik Perdanovega posestva so bile do potresa tri hiše, ki so se podirle. V prvi hiši prav na vogalu je bila trafikla, ki jo je imel upokojeni avstrijski stotnik Urbas, brat te-

danjega stolnega župnika Urbasa. Podrta se je tudi sosedna hiša železniškega uradnika Pirca. Lukmanova, po domače Spickramerjeva hiša še stoji, toda je modernizirana, olepšana. V tej hiši se je rodila gospa Franja dr. Tavčarjeva, ki je bila hišnega upravnika Košeninca. Nadaljna hiša je občne znana dobra gostilna »pri Johanebirtutu, sedila je Gestrinova hiša, last barvarja Gestrina. V tej hiši se je rodil pisatelj in pesnik Franjo Geštrn, ki je pa še mlad umrl za sušico. Slutnjo svoje zgodnje smrti nam je tako ganljivo opisal v baladi o prepelici. Svoje posestvo — hišo in vrt — je pa zapustil v oporoki Slovenskemu pisateljskemu društvu. Na tem prostoru je zdaj velika stanovanjska palača od Poljanske ceste do obrežja Ljubljance, »rdeča hiša«, ki jo je sezidala mestna občina. Blizu je imel dr. Josip Vošnjak, upokojeni zdravnik, deželni poslanec in deželni odbornik svojo hišo. Tu je tudi napisal nekatera svoja leposlovna dela. Pred 50 leti je hišo prodal in se preselil v prijazno Slovensko Bistrico, kjer je še pred svetovno vojno umrl. Imel je sina nadporočnika Sama, ki je v svetovni vojni padel na bojišču. E. Josin

Zatamnitev od 21.30 do 5.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na posebne odredbe z dne 6. junija 1941-XIX št. 42 in 1. junija 1942-XX št. 103, spričo potrebe, da se določi nov čas zatamnitev in da se izpolnijo določbe za zatamnitev, odreja:

Čl. 1. Do novih navodil se morajo izpolnjevati določbe o zatamnitvi od 21.30 do 5.

Čl. 2. Ostanjevo neizpremenjene ostale določbe, ki jih vsebuje odredba z dne 6. junija 1941-XIX št. 42.

Čl. 3. Ta odredba stopi takoj v veljavo in bo objavljena v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 10. avg. 1942-XX.
Visoki komisar Ljubljanske pokrajine
Emilio Grazioli

caprae) borov glivec (sparsis ramosa), grudnovka ali bukovka (pleurotus ostreatus), hrastov glivec (polyporus frondosus), žemljevec (polyporus confluens), ovčje vi-me ali vampovka (polyporus ovinus); ovčje vi-ma dalje gubaste gobe ali lisičke (cantharellus), trobente (craterellus), grive ali medvedje tačke (ramaria) bet ali kiji (clavaria), užitne štorovke (armillaria), pholiota i. dr. Med naštetimi gobami so nekatere posušene sicer precej trde, n. pr. lisičke, beti ali kiji in štorovke, zato jih je treba še enkrat na štedilniku ali v pečici na trdo presušiti, nato pa v kamnem mlincu zmleti v gobji prašek, ki se potem porablja za juhe ali omake. A. B. št.

Hrastova debela so jim za krste

Na pobočju plodovite, z neprehodnimi gozdovi porasle Vlašič-planine v višini 1600 m se nahajajo najvišje vasi v Bosni, pa ni čuda, da njih prebivalci žive življenje, ki se kričuje razlikuje od življenja ostalih Bosancev. Ti gorjanci predstavljajo svet zase. Njihovo dejanje in nehanje je tako tesno povezano z naravo, da je težko reči, kje nehanje sili narode in kje se začneja človekova moč O vetrovih o gromu in strelji govore kakor o živih bitijih.

Najzanimivejša je borba ljudi s naravo v Koričanih, v vasi, iz katere izhaja najstarejše bosansko katoliško plemstvo. Potomci slavni prednikov pokopavajo svoje mrljice v krstah, ki jih v obliki korit dolbejo v največja hrastova debela. V eno korito položijo mrljico, z drugim pa ga pokrijejo, potem pa oba dela zbijejo z velikimi lesenimi klini. To izredno velike in težke krste nosijo na pokopališče ter jih spuščajo v grobove. Človeku, ki bi prikrakal od daleč opazoval tak pokop bi kar ne moglo v glavo, kajaj si vaščani ta že itak bridki opravki grenijo še s tako težkim bremenom. Pa je vsa reč od silo preprostka. Gozdovi okrog Koričanov mrgole vse mogoče divjačine, zlasti je mnogo medvedov in divjih svinj. Kadar jim pozimi primanjkuje hrane, se je že mnogokrat primerilo, da te mrljice napadejo samotna pokopališča in grebejo trupla iz zemlje. Mrtvakom, ki počivajo v težkih čvrstih zbitih hrastovih debelih pa ne morejo do živa. Tako se je v Koričanih uveljavila navada, da se vsakega človeka, ki umre, poderejo velik močan hrast in napravijo krsto iz njega.

Kako se v Koričanih živi, se precej jasno razbere iz poročil o vzrokih, iz katerih umirajo njeni vaščani. Na prvem mestu sezna smrti vzrokov so medvedje, njim pa sledi strela. Po gozdovih v okolici žive velike črede medvedov, ki so se združili kar v nekakšne borbene tolpe. Medvedje iz Vlašič-planine so izredno veliki in zlasti živina na planinskih pašnikih ni nikoli vama pred njimi. Prav v zadnjem času je nekaj ljudi padlo od medvedje šape.

Točke sukanca, prejice za vezenje, spenjanje in podpletanje

S pozivom na okrožnico VIII, No. 30/205-1942 z dne 29. julija t. l. se daje na znanje, da mora imeti prejica za vezenje istotoksko število točk kakor sukanec in da mora biti prejica za spenjanje in v pogledu števila točk izenačena s prejico za podpletanje.

Zato se tabela gori navedene okrožnice popravlja takole: **Odrezki v abecednih črkah.** Sukanec in prejica za vezenje za 100 točk jih metrov 1. Prejica za spenjanje in prejica za podpletanje za vsakih 5 g 1.

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

Velik roj zvezdnih utrinkov

Ljubljana, 10. avgusta.

V nedeljskem »Jutru« smo zabeležili, da se prav te noči utrinjajo številne zvezde. Opazovanje utrinkov spada med tiste naloge astronomije, pri katerih so astronomi navezani na sodelovanje vseh radovoljnih opazovalcev neba. Tu lahko sodeluje vsakdo, ki je dobre volje, četudi je početnik. Zato se evropske opazovalnice obračajo na opazovalce neba, naj jim sporočijo, koliko utrinkov so razčeli v teh nočeh vsake četrte ure od polnoči dalje. Zelo važno je opazovanje in štetje številnih utrinkov, oziroma meteorjev, ki se letos kakor vsako leto utrinjajo v nočeh 10. in 11. avgusta, višek pa bo najbrž v zgodnjih urah 12. avgusta.

Kdor noče imeti drugega kakor tako rekoč »kozmično razvedrilo, naj si izbere primerno mesto, odkoder lahko opazuje nebo od severovzhoda globoko do horizonta, dosegljivega očesu. Kdor ne pozna zvezde Gama v Perzeju, naj ve, da prihaja roj utrinkov v avgustu iz pokrajine pod ozvezdjem v obliki »W«, ki ga pač vsakdo takoj opazi na nebu. V to nebesno pokrajino je

treba upreti oko. Utrinki, ki leto odot na levo in desno, navzdol ali celo tudi navzgor, posebno zanimajo astronome. To so drobni slavnege kometa Sivifita-Tuttleja iz leta 1863. Letijo ali bolje rečeno so leteli po isti eliptični poti, po kateri leti komet že bogve koliko tisoč let okrog Sonca, kateremu se približa na vsakih 120 let. Ker se ti drobni »kometa ali meteorji utrinjajo iz Perzejevega ozvezdja, jih imenujemo roj Perzeidov. Ponekod jih imenujejo tudi solze sv. Lovrenca, ki je danes govedal.

Poslednje trčenje s kometom je doživela naša zemlja 9. oktobra 1933, ko nas je srečal komet Giacobini-Zinner. Takrat je nastal pravecni dež utrinkov. Taki veličastni prizori so redki. Parodično se ponavljajoče utrinjanje povzročajo redko kdaj le zelo svetli meteorji. Tako imenovane ognjene »krogle ali boliti se pojavljajo le bolj pogosto in prihajajo v bližino Zemlje le kot samotni potniki iz nepoznanih daljav vseirjaka.

Kakor smo že poročali, bomo zemljani v letošnjem avgustu tudi pričeli sončnega mrka, ki ga bodo natančneje mogli opazo-

vati le v južnem Lednem morju. 26. avgusta zjutraj bomo pa lahko opazovali popoln mesečni mrk, ki bo že drugi v letošnjem letu. Ta mrk bo za nas tembolj zanimiv, ker bomo v naših krajih videli, kako bo zamračena luna zašla ob sončnem vzhodu. Pri opazovanju luninega mrka se nam bo nudila prilika, da si ogledamo nekatere potujoče zvezde in sicer bomo na jutranjem nebu občudovali kar tri: Danica (Venera) bo vzhla dve uri pred Soncem, Jupiter bo vzhajal proti koncu avgusta ob 2. zjutraj (poletni čas) z Dvojčkoma, Saturn pa bo proti koncu avgusta vso noč v znamenju Bika. Vsak občudovalec neba in narode ima torej v avgustu priliko različnega opazovanja. Seveda lahko pri opazovanju Perzeidov občudujemo tudi sijaj Rimske ceste, ki v avgustovskih nočeh razkazuje svoje najlepše in najsvežije meglice v Labodu in ščitu. Za zaključek le še tale nasvet: Kdor bi rad naštel čim več utrinkov, da bi se mu izpolnilo čim več lepih želja, naj nebo opazuje kolikor mogoče pozno, kajti najbolj se zvezde utrinjajo v jutrnjih urah, preden se začne daniti.

Ne zanemarite hišne zaščite

Ljubljana, 10. avgusta

Ker je razpis Visokega Komisarjata od 29. XI. 1941 še vedno v veljavi, moramo brez izjeme slej ko prej skrbeti za hišno zaščito v ožjem smislu, da oznažimo podstrešja in jih imamo vedno pospravljena, prav tako pa moramo napraviti na podstrešjih ognja varni tlak, nabaviti gasilno orodje i. t. d. Ta hišna zaščita je zaradi varnosti pred požarom neobhodno potrebna ne samo zaradi morebitnih napadov sovražnih letal z zažigalnimi bombami, temveč tudi v mirni dobi. Tega zavarovanja namreč ne predpisujejo samo zaščitni predpisi, temveč ga ukazujejo tudi gasilski red in gradbeni zakon. Zato Visoki Komisarjat vztraja tudi pri zahtevi, da je treba nabaviti ustavljive ročne brigalne ali posebne aparate, čeprav je na podstrešju vodovodni hidrant.

Res ima večina ljubljanskih hiš za lastno varnost pred požari razne priprave za zaščitno gašenje ognja. Ker imajo pa taki pripomočki le tedaj pomen, če so neprestano v uporabnem stanju, je v interesu slehernega hišnega lastnika, če da te priprave sem in tja oznažiti ter jih preizkusi. Ker so te priprave enostavne, lahko vsakdo sam odpravi pomanjkljivosti ter pripravo spet spravi v red.

Jasno je, da je treba kovinske dele teh priprav varovati pred rjo tako, da jih prepletkamo z barvo ali namažemo z maščobo. Konopljene cevi je seveda treba varovati pred vlago in jih moramo po vsaki uporabi oznažiti ter dobro posušiti. Vstavljive ročne brigalne in brenčane brigalne (vedro z vdelano brigalno) moramo vsaj vsakega leta preizkusiti z vodo tako, da se prepričamo, če morda ventili niso zamašeni ter so tesnila še uporabna. Tudi pri teh napravah moramo gumijasto ali konopljeno cev dobro izprati in osušiti. Vreda in posode, kjer moramo imeti vedno pripravljeno vodo, je treba sem in tja umiti

in zamenjati vodo. Posebno pa moramo skrbeti pozimi, da voda v posodah ne zamrzne.

Pri ročnih gasilnih aparatih (Minimaks, Caire, Tetra i. dr.) moramo predvsem paziti, da iztočna šoba ni zamašena, prav tako pa moramo gledati, da je priprava vedno polna ter da temperatura prostora, kjer je aparat shranjen, ne pade nižje kot

Kako bo letos z jesenskimi gobami

Do lani so prinašali na ljubljanski trg največ do deset vrst gob, dočim je po nemških mestih uradno pripuščeni za trg okrog sto vrst užitnih gob. Ko je lansko jesen ljubljansko tržno nadzorstvo na pobudo magistratnega tiskovnega referenta povabilo gobarskega večtaka, da je prevzel pregledovanje na trg prinešenih gob in dajal prodajalkam in kupovalcem potrebna navodila in pojasnila, se je začelo naglo razvijati splošno zanimanje za gobe med donasčeli in kupovalci. V posebni omari na trgu je bila razstava užitnih in strupenih gob. V omari je bilo stalno razstavljenih okrog 30 vrst gob.

Občinstvo je že takrat izražalo željo, naj bi se tudi letos obnovilo razstavljanje s poljudnimi navodili, a to že spomladu, ko se pojavijo prve gobe, t. j. smrkali ali mavrohi (forchella), hrčki (helvelia) in zgodnje kolobarnice (tricholoma). Izredne razmere pa so načrte prekrizale. Sedaj se bliža glavna sezona za rast jesenskih gob. Najbrž ni pričakovati, da bi okoličani in podeželani sploh donasali na trg dosti gob, ki si jih meščani ravno letos zelo želijo. Svetujemo podeželskemu prebivalstvu, naj letos nasuši čim več užitnih gob, a to ne samo izvorne gobe (gobane), ki jih nakupujejo trgovci, temveč tudi druge užitne gobe za nadrobno prodajo občinstvu na trgu. V ta namen se la-

je za dotično polnitev ali izdelek predpisano. Obenem pa moramo skrbeti, da so osebe, ki bi jim bila ob požaru poverjena uporaba takega gasilnega aparata, zanesljivo dobro poučene o predpisih, kako je treba rokovati z aparatom. V dvomu ali nejasnosti, naj se vsakdo informira pri tvrdki, ki mu je pripravil prodala ter mu bo tudi rada dala vse potrebne nasvete. Upoštevanje teh načelnih navodil bo preprečilo nepotrabne stroške in omogočilo, da bo priprava, kadar bo treba, res zanesljivo delovala.

Kartuzijanci na Dolenjskem

Leno in dostojanstveno se skozi Dolenjsko vije temnozelena Krka in s svojo blagodejno močo namaka rodovitna polja in travnike. Od njenih begovih vjok spremelajo tja proti lepemu Krškemu polju na eni strani mrki Gorjanci, na drugi pa bujne vinske gorice z idilično Trško goro, rodovitnim Grčevjem in znanim Vinjim vrhom. In že blizu izvira v Savo, v neposredni bližini »precantnega kreja« St. Jerneja se tik pod Sv. Miklavžem nahaja zgodovinski kartuzijski samostan Pleterja, ki je bil edini samostan belih menihov v bivši Jugoslaviji.

Ves današnji samostanski kompleks obdaja 2600 m dolgo zidovje, ki že samo najzornije izpričuje ogromnost tega stavbenega kompleksa. Dočim je štel prvotni samostan pred 500 leti le 13 meniških hišic, jih šteje sedanji, pred 43 leti na novo zgrajeni samostan kar 31. Obenem s povečanim številom meniških hišic so se povečale tudi vse ostale samostanske zgradbe. V središču vse samostanske zgradbe je cerkev s 27 kapelicami, ki so razmeštene okoli cerkve. Iz cerkve vodijo štirje hodniki, od katerih sta dva dolga 160. dva pa po 130 metrov in večjeje cerkve z meniški hišicami. Ti hodniki tvorijo pravokotnik, sredi katerega je pokopališče za kartuzijance, obdano s sadnim drevjem. Zunaj teh zgradb pa so gospodarska poslopja in stanovanja za goste in laike kartuzijance.

Najzanimivejša samostanska zgradba je slovitá gotska cerkev, ki je bila skupno s prvotnim samostanom zgrajena že leta 1406. In se je ohranila do danes. Cerkev je po kartuzijanskem vzoru razdeljena v dva dela. Sprednji del je določen le za

menihe, zadnji pa za laike in goste, loči ju pa posebna pregraja in vrata z lepimi rezbarijami. Večino opreme za cerkev in kapelice so prinesli kartuzijanci iz Francije iz katuzijanskega samostana Sèlignac, od koder so bili izgnani. Najzanimivejši je v cerkvi glavni oltar, ki ga je podarila selignanskim kartuzijancem ljubica »Sončnega kralja«, znana markiza Pompadour. — Za vsakega kartuzijanskega meniha je še posebej zgrajena celica in kapelica. Celice so enonadstropne hišice, pred katerimi se nahaja majhen vrtič. Poleg vrat v hišico je izvrtana linica, skozi katero menih prejema hrano. V pritličju je večja delavnica, ki služi menihu za ročna dela. Dravnica in daljši hodnik. V prvem nadstropju pa je predsobica z manjšim oltarjem Matere božje, menihova kapelica-oratorij, kjer opravlja sam svoje molitve in ki je z zaveso ločena od preproste spalnice ter delovna soba s pisalno mizo in majhno mizico za obed.

Kartuzijanci so samotarji in prežive večji del svojega življenja samotno in v popolnem molku v svoji celici, katere prag sme prestopiti le prior. Vse celice pa so med seboj povezane z dolgimi hodniki, ki vodijo v cerkev in kapelice. Beli menihi se posvečajo razen duševnemu tudi ročnemu delu, ki pa jim predvsem služi kot odpočitek za njih duševno delo. Glavna dnevna fizična opravila so: dela v vrtu, žaganje in sekanje drv ter raznovrstno ročno delo v njihovih pritličnih delavnicah. Poleg samotarskega življenja in popolnega molka se držijo tudi strogega posta in nikoli ne uživajo mesa in masti. Njih hrana je v glavnem iz kruha, sočivja, mleka in mlečnih izdelkov ter rib.

Kartuzijan vstaja zjutraj ob pol šestih in po jutranji molitvi, ki je skupna le ob nedeljah in praznikih, se posveti premišljevanju. Ob 7. odide v cerkev, kjer po liturgiji pristopuje peti sv. maši, ki je pa nikoli ne spremljajo orgle, nakar opravi sam v svoji kapelici službo božjo. Do desetih se nato posveti v svoji celici branju in študiju, nakar sledi po kratki molitvi ročno delo. Ob enajstih je obed, ki ga ob delavnihkih zaužije sam v celici, ob nedeljah in praznikih pa obedeje ob branju enega izmed menihov iz Sv. pisma v skupni samostanski obednici. Obedu sledi odmor, med katerim pa je razen v primeru boleznj strogo prepovedano leči in kateremu sledi ponovno razno duševno delo. Od dveh do pol treh izvršuje ročna dela, nakar se udelež večerice.

Ob štirih je že večerja, po kateri se še posveti duševnemu in ročnemu delu ter se po kratki molitvi ob 7. odpravi že v postelji, dočler ga sredi noči ne prebudi samostanski zvon k nočnim pobožnostim in nočni službi božji. Le enkrat na teden pa je dovoljen belim menihom skupni sprehod v okolico, med katerim jim je edino dovoljeno, pogovarjati se. Ostale dneve pa se morajo menih sprehajati v svojih vrtičkih, za primer slabega vremena pa imajo zgrajen v pritličju sveže hišice vsak svoj hodnik, na katerem se lahko dovoljno sprehodijo. Kljub vsemu temu svojemu samotarskemu življenju pa so kartuzijanci znani po svoji gostoljubnosti in noben obiskovalec ne odide praznih rok ali praznega želodca iz njihovega kraljevstva. Vendar je dostop v samostan dovoljen le moškim, cerkev pa lahko obiščejo tudi ženske, za katere je tudi vedno pogrnjena miza v zunanji obednici.

Zgodovina samostana je kaj pestra. Po ustanovitvi kartuzijanskega samostanov v žičah in Jurklostru v 12. stoletju in v Bi-

stri v 13. stoletju je dosegl kartuzijanski red v naših pokrajinah velik vpliv in veljavo. Med njegovimi vnetimi zagovorniki in občudovalci je bil tudi Herman II. Celjski. Mogočni celjski grof se je tako navdušil za kartuzijanski red, da se je leta 1400. obrnil na splošni zbor kartuzijancev s prošnjo, da mu izda dovoljenje za gradnjo kartuzijanskega samostana s cerkvijo v Pletterjah pod Sicersteinovim gradom. Zbor, ki je to leto baš zasedal v Žičah, je izdal Hermanu zaproseno dovoljenje in že leta 1406. je zrasel pod Gorjanci lep samostan s 13 meniški hišicami in gotsko cerkvijo, ki še danes slovi kot ena naših najlepših cerkva in v kateri je bil leta 1435. na svojo izredno željo tudi pokopan Herman II. Celjski.

Od poznejših turških napadov je samostan utrpel dokaj škodo, vendar vse to ni omajalo notranje trdnosti reda. Šele doba reformacije je notranje temeljito razrahljala red. V bližnjem St. Jerneju je tedaj župnikovaj Primož Trubar, njegov vpliv se je posebno občutil v bližnji okolici in je segel tudi do Pleterja. Tako so l. 1595. prevzeli samostan jezuitje. Ko je pa cesar Jožef II. leta 1773. razpustil jezuitski red, je prešel samostan v last države, ki ga pa je že leta 1839. prodala. Po smrti njegovega zadnjega lastnika barona Borsca de Borsoda so njegove hčerke dale smostan ponovno naprodaj. Na pobudo ljubljanskega duhovnika Jožefa Benkovića se je tedaj kartuzijanski red odločil, da ponovno kupi in obnovi samostan v Pletterjah.

Vendar pa je po 500 letih ostala od nekdanje velike samostanske zgradbe le še cerkev in so morali torej prvi kartuzijanci pričeti z gradnjo novih samostanskih poslopj, ki so bila leta 1904. končno zgrajena in posvečena, nakar so se po 300 letih šele lahko vselili novi menihi, ki so bili po večini Francozi in Nemci.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

- 281. Kaj je klavirski izveček?
- 282. Odkod označba »Potemkinove vask«?
- 283. Kaj je »vzgon«, kolikšen je in zakaj se zakon o njem imenuje Arhimedovo načelo?
- 284. Bračnada

črte čez vso sliko, ki bi ločile preganjano žival od preganjajočih in tudi psa od psa?

295. Za hitre računanje
Z uporabo vseh števil od 1 do 9 sestavite račun, ki bo dal kot rezultat 13!

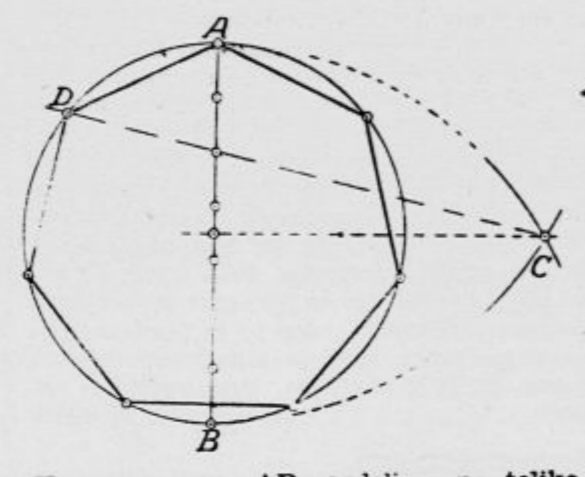
Rešitve nalog 9. t. m.:
276. Izrazi »brutto«, »netto«, »tara« pomenijo v trgovskem jeziku: blago in zavoj; blago: zavoj.

277. Velbid je v vročih deželah, in zlasti v puščavskih predelih še danes najzanesljivejša transportna žival. Znano je, da je glede hrane zelo skromen in da je sposoben pričuvati za svojo potrebo pitno vodo za dolgo časa. »Ladjo puščave« gojijo zato Arabci naravnost z nezgodno. Velbidja dlaka in velbidije usnje oblačita puščavske prebivalce, velbidije meso jim velja za posebno slaščico, a velbidiji gnoj daje za mrzle južne noči pogosto edino kurivo. Kadar strašna vročina vse druge živali omrtviči, je velbid še vedno sposoben za delo. Vse evropske vojske uporabljajo zato za vojno v puščavah to žival.

278. Enostavno je vrtanje pravilnega 6-erokotnika, ker je njegova stranica enaka polumeru istega kroga, saj je k tetivi pripadajoči lok 60°, ki se lahko s šestištom in ravnilom natančno načrta. Če lok 60° razpolovimo in pridenemo 60+30=90, dobimo vrtani kvadrat, če razpolovimo lok 90°, dobimo vrtani pravilni 8-erokotnik. Enako natančno lahko dobimo stranico vrtanega pravilnega 10-erokotnika, ker je enaka večjemu delu po zlatem

PEDAGOSKO NACELO
Oče večinoma resno poučuje sina, kaj je dovoljeno in kaj ne, toda včasih je potrebna tudi šiba. Vsakemu šeskanju sledi pedagoški postopek in sicer dober nauk. Tako je moral oče tudi danes našeskatil sinka.
— Tako, zdaj mi pa povej, zakaj si bil tepen, — pravi po opravljenem delu.
— Ta je pa lepa, — odgovori sinko skozi solze, — najprej me natepeš, potem pa niti ne veš, zakaj.

rezu razdeljenega polmera (gl. nalogo 190.). S tem dobimo lok 36°. S podvojitvijo loka dobimo mnogokotnik, ki ima polovico toliko stranic, kakor dobimo s razpolavljanjem loka mnogokotnik, ki ima dvakrat toliko stranic.
Težje je vprašanje, kako dobimo stranico pravilnega 7-erokotnika ali 9-erokotnika. Navodilo dobimo iz slike, ki je tako-le napravljena:

Krogov premer AB razdelimo na toliko enakih delov, kolikor stranic naj ima mnogokotnik (v sliki 7 delov). Razdelitev se lahko natančno izvede s poltrakom od točke A tako, da na poltrak nanesemo toliko poljubnih enakih daljic, kolikor hočemo imeti delov, zvezemo končno krajšiče zadnje daljice s krajšičem B premera AB in potem natančno narišemo vzporednice

Dvojno življenje

L. 1917. je doživel 25letni medicinec Z., ki je v nekem avstrijskem lazaretu opravljal pomožno službo, ko se je dotaknil neizolirane žarnice, električni sunek pri čemer je tok njegovo krčevito upognjeno roko za dve minuti čebesedno prilepil na poškodovano svetilo. Zdravljenje popolnoma omrtvičene roke je trajalo šest mesecev in so na zadnje ugotovili, da je bila omrtvelost prav za prav histerične narave. Pozneje je prišel medicinec Z. na živčni oddelek, ki ga je vodil prosluli prof. Donath, in ta je na svojem pacientu ugotovil nenavaden primer razcepljene osebnosti.
Že prej, v decembru 1912., je zahajal Z. na Dunaju v hišo nekega svojega starejšega prijatelja. Za božič je prinesel njegovi hčerki cvetlice. Ko je pozneje (kakor je sam mislil) naslednji dan, v resnici pa šele 15. januarja) znova prišel na obisk in je potem občeval enako zaupno z obema dekletoma, je opazil onarščajoče začudenje pri starejšem dekletu, na zadnje pa ga je ta zavoljo njegovega vedenja ostro prijel. Šele sečaj se mu je posvetilo, da so se morale med tem zgoditi stvari, za katere ni vedel, Z. pa ni hotel na noben način, da bi dekle o njegovem nenormalnem duševnem stanju (ki ga je bil opazil že nekočkrat prej, čeprav ne v takšnem obsegu) kaj zvedelo. Previdno jo je začel izpraševati in je kmalu zvedel, da sta se v božičnem času zaročila, da jo je stalno obiskoval in tudi pogosto poljubljaj. Vse to se je dogajalo v nekakšnem nezavestnem stanju, ki se ga ni spominjal in ki ga je dekle smatralo za normalno stanje.

k svoji daljši strani posamezna krajšiča dalje na poltraku, kar je v sliki izpuščeno. Potrebujemo pa v vsakem primeru samo drugo delišče od A. Potem narišemo natančno s šestilom vrh C enakostraničnega z osnovnico AB. Skozi točko C in drugo delišče premera položimo premico, ki seče krožnico v točki D in je tetiva AD iskrena stranica. Ta način lahko uporabimo tudi za 3-, 4-, 5-, 6-erokotnik itd.
Geometrijsko se da dokazati, da je navedeni način načrtanje absolutno natančno za trikotnik, kvadrat in šesterokotnik, pri peterokotniku pa je že napačna napram trigonometrijskemu izračunu za nekoliko kotnih sekund. Če bi bilo tako načrtanje absolutno natančno za vse primere, bi z njim bila mogoča tudi trisekcija kota, ki se pa s šestilom in ravnilom ne da izvesti, kakor smo spoznali iz naloge števil. 253. Splošni način je za 5-, 7- in 9-erokotnik in dr. samo močno približen.

279. Dobro bi se sprehodil!
Če bi se hotel mož na opisani način sprehoditi po svojem naselju, bi mu vse življenje ne zadostovalo. Potreboval bi namreč 347.993.910 dni!

280. Križanka
Vodovarno: 1. Argentina, 7. anali, 8. en, 10. ata, 11. os, 12. rog, 14. vrt, 15. itak, 16. Lear, 17. čaj, 19. oca, 20. ar, 21. Ada, 23. Al, 24. ocena, 25. Albančiča.
Navično: 1. Američana, 2. ga, 3. ena, 4. nato, 5. tla, 6. Australia, 9. notar, 11. orača, 13. gaj, 14. veo, 18. eden, 21. Aca, 22. Anč, 24. Ob.

Akclja torpednih letal, ki jo je omenilo vojno poročilo števil. 786: Levo zgoraj parnik med napadom. Eksplozija torpedov, ki so potopili edinico

Pošta skozi tisočletja

Že kurirji perzijskega kralja Cira so tekli hitreje, kakor so leteli žerjavi

Pošta je skoraj tako stara, kakor človeška kultura. Indija je, na primer, v svoji najstarejši dobi poznala redne potne zveze, ki so se delile na postaje. Kadarkoli se je pred hišico pojavil kraljev sel, je drugi, ki je bil že pripravljen, prevzel sporočilo in tekkel do naslednje postaje. Ti prvi poštni seli so bili opremljeni z zvončki, ki so že od daleč opozarjali vsakega potnika, naj se umakne. Kadar so bila poročila zelo važna ali kadar jih je bilo treba prenesti skozi nevarne pokrajine, sta tekla po dva sla hkratu. Reke, ki so bile brez mostu in brez prevoza, so ti davni poštarji preplavali s pomočjo plavalnih pasov.
Znato je napredovala poštna služba, ko so začeli konje uporabljati za prenos kurirjev. Kolikor je znano iz zgodovine, je to novo razdobje v razvoju pošte otvoril perzijski kralj Cir. Njegov biograf Ksenofont poroča o tem: »Opazili pa smo še neko drugo, pri obsežnosti njegove države zelo koristno iznajdbo, s pomočjo katere je hitro lahko izvedel, kakšno je stanje tudi v najbolj oddaljenih delih kraljestva. Dogovor je namreč, koliko pot lahko konj z jezdecem napravi v enem dnevu, in je dal v teh razdaljah postaviti hleve, v njih pa konje in ljudi, ki so jih oskrbovali. Na vsakem takim kraju je namestil človeka, sposobnega, predajati pisma, ki so jih prinášali, sprejemati utrujene konje in ljudi in jim streči z okrepčili. Od časa do časa ta promet niti ponoči ni počival, temveč je dnevnih pošti sledila nočna. Pri takšnih napravah so nekateri pošte baje hitreje napravile pot, kakor letijo žerjavi.« — Prvi pogoj pa so bile, razume se, dobre ceste. Herodot nam je o tem zapustil dragocena poročila. Glavna vojaška cesta je vezala Sardje, libijsko prestolnico, z glavnim mestom Suza ter je segala od Sredozemskega morja do Perzijskega zaliva. Cesta je bila dolga približno 337 milj. Karavane so jo prehodile v 90 do 100 dneh, poštni kurirji perzijskega kralja pa so jo pretekli v 8 dneh.

Od Perzijskega je način kurirske pošte prevzela Evropa, o Kitajcih pa velja, da so uvedli konja v poštno službo že hkratu s Perzijci. O tem priča organizacija kitajske uprave, ki je bila že v davnih stoletjih na zelo visoki stopnji. O tem nam poroča Marco Polo iz 13. stoletja: »Ob deželnih cestah mesta Pekinga so zgrajena gostišča s čudovitimi palačami, v katerih se ostanjajo odposlanci in sli velikega kralja. Takšnim gostiščem pravijo jan-li, to se pravi, konjušnice, ker je v njih zmerom pripravljeno 300 do 400 poštnih konj pa čakajo na kraljevske kurirje, ki potem, ko nadajujejo pot in prejezdijo 25 milj, na drugega, tem enaka gostišča. In tako gre to vzdrževanje naprej tja do državne meje, tako da se skozi vse kraljestvo najde do kakšnih 200.000 konj, da čakajo na kraljeve tekače in slec.
Grk: poštno organizacije niso imeli bog ve kaj razvite, zato pa je bila na toliko večji višini pri Rimljanih. Že za časa republike so obstajale redne poštno proge. v

celoto in enoto pa so bile kot cursus publicus — danes bi rekli: državna pošta — povezane šele v cesarstvu. Vsa proga je bila razdeljena na postaje, ki so se delile v takozvane mutations in mansiones. Pri prvih so izmenjavali samo pripravo, na drugih pa tudi vozove in sle. Na vseh postajah so bila tudi zavetišča za potnike. Mutations so bile oddaljene 1 do 2 milj med »boj, mansiones pa po en dan poti. Na vsaki mutatio je bilo pripravljeno 20, na vsaki mansionis pa po 40 konj. O tem, kako hitra je bila rimska pošta, nam je ohranjenih mnogo sporočil. Tak je cesar Avgust v enem dnevu prevozil 25 milj, Tiberij Neron pa, ko je iz Lugduna hitel k bolnemu bratu Druzu Germaniku, ki je v 24 urah prehitel 40 milj. Cezar, ki je na svojih potovanjih mnogo dal na tempo, je na svojem vozu na dve kolesi mnogokrat prevozil 40 milj na dan. Pa to so bili seveda izjemni rezultati. Pošta je prehitela po 21 milj na dan. Takrat kajpak še niso poznali voz na peresa in je vsa udobnost vožnje zavisela od dobre, gladke ceste. In da so bile te ceste na vzorni višini, nam je najvernejša pričča Ciceron, ki je pisal Atiku: »To pismo sem diktiral, v svojem vozu sedeč, ko sem se peljal v taborišče.«

A NEKDOTA

Francoski slikar stare šole je na neki seneški razstavi izložil tudi svoja dela. Ob vhodu v paviljon je srečal neko prijateljico.
»Kako vam ugaja razstava?« jo je vprašal.
»Krasno,« je odgovorila prijateljica, »glejala sem samo vaše slike.«
»Zares? Preveč se mi laskate!«
»Pa da, gledala sem samo vaše slike,« je dejala prijateljica. »Veste, jaz sem bolj majhne postave, a okoli drugih slik je bilo polno ljudi, da nisem mogla blizu. Pri vaših slikah ni bilo nikogar in tako sem si jih lahko natančno ogledala!«

VSAK DAN ENA

»V katerem razredu si, malček?«
»Za sedaj se v razredu peresne teže!«

Poveljstvo velike italijanske odlinke na egiptski fronti

P. Ceteris:
Kratki Andrejček dolga šiba božja
Iz stare, ugledne hiše je bil. Pa se je skregal z belim kruhom, zapustil dom in se udinjal na Požegi za hlapca. Tam gor v hribovju je Andrejček našel trd kruh, črn ovsen kruh, in trdo delo. Doma je lahko lenaril. Živel ko grof. Pri Požežniku je pela druga pesem. Pa je bil možakar kar zadovoljen z novo svitico. Nihče se ni čudil. Vsi so namreč vedeli, da je Andrejček prepozno prišel, ko je bil Bog pamet delil. Ta zamuda je bila zanj usodna! Istotako pa tudi za prebivalce Sračjega doma. Ni zaman nastal rek: »Kratki Andrejček — dolga šiba božja.«
Kakor istrski osel je delal, trpel in se potil, kar na lepem je pa tresčil motiko, lopato — ali je že držal za rep — v kraj, si živorečo ruto zavezal krog vratu, si povezal ogromen slamniki na glavo — kakršne so včasih pri košnji nosili kosci — in jo s svojimi kratkimi nogami ubral po »cerkveni poti« v dolino. Tam se je najprej zgabil v sol. Ne da bi potrkal, je vstopil in prestrašil razrednega učitelja:

»Kako kaj učite otroke, bom poslušal. Pravijo, da ste pijanec. Ponoči da posedate po krtmah, podnevi pa dremujete za mizo.«
Ko je tako »potnispical« šolo in v slihernem razredu povedal kako ljubeznivost, je počastil sodnijo:
»Zdaj sem pa teh špasov sit! V štiri najstih dneh mora vsa brkičarija ven! Hiša je moja! Oče je umrl brez testamenta. Jaz sem pa najstarejši sin...«
Šop zamazanih papirjev je izvlekel in jih vrge pred sodnika.
»Dohtarja imam... Na veliki pečat vas bova udarila!«
Dobričina sodnik, ki je bil že vaje njegovih obiskov in besed, ga je kmalu pomiril:
»Ze dobro, Andrejček! Jutri bomo začeli pospravljati.«
Potem je osrečil davčni urad:
»Zdaj pa vemo, zakaj je šibra tako visoka!... Procente vlečete, kanalje!«
Taki in podobni domisleki pa seveda niso bili splošni v Andrejčkovi glavi. Zlobneži, ki jih nikjer ne manjka, so skrivaj zlorabljali njegovo slabost in ščuvali:
»To jim povej! Ti lahko zineš katero, ker si nor! Tebe, Andrejček, ne morejo zapreti.«
Ves teden se je zadržal v trgu. Do nedelje. Tisti čas je stari, originalni župnik imel sitnosti s cerkvenimi očetmi. Zahačeval je novo leco, ka mu niso hoteli ustreči.

Najbolj se mu je zameril cerkveni ključar Jožek z neslano šalo:
»Manj jejte, pridige skrajšajte, pa se leca ne bo podrla!«
Gospod se je maščeval s tem, da je še raztegnil božjo besedo in položil še več žolča vanjo.
Andrejček je stal sredi cerkve in strmel v župnika na prižnici.
Ni dosti poslušal. Samo njegove živahne kretnje je občudoval.
»Pa je priletejša tajsta grda bajbnica k Herodu: Janezovo glavo mi daj! Ali ni mogla kaj druga zajhtajvt od svatnjaka? Babe so trepe, trepe, trepe!«
Tedaj je pa kakor strela iz jasnega udaril Andrejčkov hreščeci glas:
»Tako je! Dobro si povedal, deda! Zdaj pa le pojdi dol, da se čeber ne podere!«
Kaj takega!
Kakšno bogokletstvo!
Vsa fara se je razburila.
»Zdaj — ali nikoli!« so rekli trški veljaki. Še tisti dan so se zbrali v najboljši gostilni k važnemu posvetovanju.
Do petih zjutraj je trajala seja.
»Mera je polna: šiba božja mora v norišnico!«
Župan se je upral. Bil je še mlad gospodar. Zdrav in močan ko bik. Pri požarni godbi na pihala je pihal v helikon, da je kar grmelo.
Ker je bil veseljak, so ga Andrejčkove vragolije zabavale.
Iz dna srca je »škrice« privoščil za-

drege, ki so jih povzročale njegove nesramne zafrkacije.
»Andrejček ni nevaren norec! je oporekal. »Še nikomur ni ukrivil lasu!«
»Zakaj bi razmetavali občinski denar!« Teh misli je bila večina občinskih mož. Andrejček je ostal na svobodi.
Pa ne dolgo.
Župan je imel ženo, ki se je bila že zdavnaj srečala z očakom Abrahamom. Dekla Lojzka je pa bila mlada, sočna in lepa ko jutranja zarja, ko pripelje beli dan.
Mlad, zdrav gospodar, stara, bolehnata žena in mlada, lepa dekla — tak trikotnik utegne biti včasih nevaren.
Ako nimaš posebno dobrega moralnega zdravlja — oslabiš in —
Potem pa pridejo sitos:
Še leto dni ni bil zlahtni cvet lepote v županovih hiši, že so začeli hudobni jeziki nekaj sušljati in zlobno namigavati na gospodarja.
Iz krogov priprostega naroda:
»Lojzka postaja nekam čudno obavtna!«
Iz gosposkega sveta:
»Lojzka lepa vitka linija se je začela sumljivo kaziti!«
Sračji dol je po dolgem času dobil zopet svojo senzacijo!
Vsi so skrivaj ugibali, s čim bo nebo osrečilo županovo hišo.
S fantom ali s punčko?
Na predvečer večjega praznika, ko so gasilci priredili bakljajo z godbo po trgu, je pa to zamotano vprašanje rešil star šaljivec:

»Poba bo dobil! Le poslušajte, kako mu poje velika trobenta:
Pob—pob—pob—pob—popopopopopop—pob!
Tri tedne pozneje se je rdeča ruta spet prikazala v Sračjem dolu. Občinski odbor je imel ta dan važno sejo. Ko so za procvit in blagor domačega trga vneti možje ravno obravnavali neko nujno naročilo nadrejene oblasti, so se na stečaj odprle duri in nesrečna »šiba božja« je stopila čez prag.
»Kaj bo dobrega?« se je nasmehnil oče župan, v nestrpnem pričakovanju, da bo Andrejček spet kako veselo zagodel.
Na račun tistih štirih »škricev« seveda, ki so sedeli z drugimi odborniki za zveledno mizo.
Ali glej šmenta!
Naravnost k njemu se je obrnil Andrejček.
Ze ozko špranjo je privzdignil slamniki, se malo počehljaj in rekel:
»Šišal sem, da boš poba dobil, pa sem prišel, da se ti za krstnega botra ponudim...«
Še tisti teden so Kratkega Andrejčka prepeljali v mestno norišnico. Gospod župan je tako dobro utemeljil svoj predlog, da ga je uprava morala sprejeti.
Vsi trški veljaki so se oddahnili, ko ni bilo več »dolge šibe božje«. Edini Požežnik se je razburjal in jezil. Ker ni mogel dobiti drugega hlapca.

Kronika

Marinetti — protovoljec na ruski fronti. Akademik F. T. Marinetti je kot protovoljec odšel na rusko bojišče. V rangu Prvega seniorja je bil dodeljen nekemu oddelku divizije Crnih strajc.

Izgradnja novega zvezdarskega stola v Vatikanu. V Castel Gandolfo je bil zgrajen nov astronomski stolp, v katerem bo nameščen ves instrumentarij bivše astronomske opazovalnice v Vatikanskih vrtilih.

Jesenski termin maturitetnih izpitov. Ministrstvo nacionalne vzgoje je objavilo, da se bodo maturitetni izpiti na srednjih, strokovnih in učiteljskih šolah v jesenskem terminu v Italiji začeli dne 14. septembra.

Delovni praznik v najvišjem rudniku Evrope. Pod vrhom Montevne nad Bolzanom, kjer se nahaja najvišji rudnik Evrope, so pred dnevi otvorili nov oddelek za pridobivanje svinca in cinka. Pri tej priliki je predsednik Italijanske družbe za rude in kovine razdelil nagrade tehnikom in delavcem, ki so se odlikovali pri delu, hkratu pa je poudaril pomen, ki ga zavzema novi uspeh italijanskega dela in tehnike.

Sest turistov so našli mrtvih. Na južnem pobočju zilijskih ledenikov so našli nekje izletniki te dni štiri turiste mrtve, sedeče v snegu. Nekaj druga skupina izletnikov je kmalu nato našla še dva zmrzla turista. Takoj so bili alarmirani reševalci in orožniki. Ker domnevajo, da se je smrtno ponesrečilo v tem območju še več turistov, je bila alarmirana tudi gorska straža v Inomustu, ki je poslala večji oddelek, da preišče ondote snežnike.

Katastrofalno je letošnje leto za planinarstvo, pravi »Neues Wiener Tagblatt« spričo številnih nezgod v planinah in izvaja: Strašno, kako se množijo letos nesreče v planinah. Skoraj ni dneva, ko ne bi planine zahtevale ene ali več smrtnih žrtev. Alpinizem mora o letošnjem letu govoriti kot o letu katastrof in se moramo nehoti vprašati, zakaj toliko padcev in drugih nesreč. Ljudje gredo po manjkljivo opravljeni na visoke ture, ki zahtevajo nekaj več kakor zgolj navdušenja in pogum. Zato je treba svariti: kdor ni docela izkušen, naj opusti plezalne ture.

Milijon drahem za siromašno grško dečo. Italijanski Kraljev namestnik v Grčiji Eksc. Chigi je ministru za socialno politiko v Atenah izročil milijon drahem, ki naj se porazdeli za podporo dečjim domovom. Pri tej priliki se je Eksc. Chigi zelo poveljno izrazil o delu, ki ga je doslej opravila organizacija dečjih domov pod ministrovim predstvom.

Nič več avtobusnega prometa ob nedeljah. V skladu z obnovitvijo deljnih ur v javnih uradih, s katerim je ukinjeno uradovanje ob nedeljah, je prometno ministrstvo odredilo, da morajo vse avtobusne proge, ki jim je bilo zaradi nedeljskega dela v uradih dovoljeno obratovati tudi ob nedeljah in praznikih, ukiniti nedeljski obrat.

V Angliji so znizali obrok mesa. Angliški minister za prehrano lord Woolton je v nekem govoru izjavil, da se pripravljajo znizanje obroka mesa, češ, da se mora razpoložljiva pomorska tonaža uporabiti za prevoz čet. Pri tem pa je lord Woolton potolažil poslušalce, »da je kruha dovolj«.

Štirileten sinček s tveganjem lastnega življenja rešil mater plamenov. Na svojem stanovanju v Ferrari je nekda žena zvečer prilivala špirta v prižgani gorilnik. Svojo neprevidnost je drago plačala, iznenada je rezervorček eksplodiral, nevarno tekočino je brizgnilo po obliki žene in v trenutku je bila vsa v plamenih. V kotu se je igral njen 4 letni sinček, in ko je videl, kaj se godi, je z vsem svojim telesom planil v mater, da bi pogasil plamene. Na vik in krič je prihitel mož, ki je ležal v sosedni sobi, in po kratkem prizadevanju mu je uspelo, da je z odejami ogenj zadušil. Mater in sinčka so morali prepeljati v bolnico, a medtem ko so njene poškodbe lažjega značaja, je bil mali tako hudo opečen po obrazu, vratu in po rokah, da je njegovo stanje resno.

Najmlajši protovoljec na ruski fronti. Pred dnevi je bilo objavljeno, da je najmlajši italijanski vojak na vzhodnem bojišču neki 15-leten avangardist iz Rima. Zdal italijanski listi dodajajo, da je najmlajši protovoljec na ruski fronti 15-letni Ernesto Borgini iz Cunea, ki je bil kljub svojim mladim letom pokrajinski šampion v rokoborbi, nedavno pa je vstopil v vojsko in je dne 26. julija s svojimi tovariši odptoval na rusko bojišče. Ernesto Borgini se je rodil 8. aprila 1927.

Otvoritev novega planinskega zavetišča. Nad krajem Ponte Chianala pri Cuneu je bilo v višini 1100 metrov sredi razkošnega borovega gaja zgrajeno novo planinsko zavetišče, ki je bilo te dni slovesno otvoreno. Zavetišče je bilo zgrajeno na pobudo Gozdarne milice in je imenovano po Arnaldu Mussoliniju.

Kletve strogo prepovedane. Znano je, da prinaša vojna različne nove vojaške izraze, zlasti še kletvice. Rumunija se je odločila, da zatre grdo razvado kletvice. Tako je storila že v prvi svetovni vojni. Zdal pa so razpisane vse hujske kazni. Kdor na Rumunskem javno preklinja, bo sedel do 6 mesecev v zaporu in bo plačal do 20.000 levjev denarni kazni.

Sreča pri eksploziji. Neki šofer je v spremstvu mehanika vozil tovorni avto s prikolico, težko obložen z bombami metana. Na nepojasn način se je ena izmed nevarnih posod užgala in sledila je tako silna eksplozija, da je težki voz vrglo vsega razbitega kraj ceste. Šofer in mehanik pa sta odnesla zdravo kožo s tem, da sta o pravem času drug za drugim skočila iz kabine.

Gradnja moderne ceste od Zagreba do Adrije. V obsežnem programu cestnih del ki ga izvršuje hrvatska vlada, zavzema eno najvažnejših mest gradnja velike moderne ceste, ki bo vezala Zagreb preko Karlovca z Adrijskim morjem. Dela so se pričela pred letom dni in so pravkar zaključena na prvi delnici, ki je 5370 metrov dolga. Cesta je grajena tako, da bo ustrezala vsem zahtevam sodobnega prometa. Cestišče je obdelano z asfaltom in je 12 metrov široko.

Prvi ciklotaksi v Rimu. Te dni je na rimskih ulicah vzbudil veliko pozornost pojav prvga ciklotaksija, ki lahko poleg vozilnika prevaža še dve osebi. Pogon je na električni motorček, ki črpa energijo iz akumulatorjev, akumulatorji pa se obnavljajo s pomočjo dinamov. Poleg motorčka pa se lahko uporablja tudi nožni pogon. Kakor se pričakuje, bo v kratkem v prometu 50 takšnih ciklotaksijev.

Celuloza iz krompirjevega listja. Neka španska delniška družba je ustanovila dve tovarni za proizvajanje celuloze iz krompirjevega listja. Začetna proizvodnja obeh tovarnic bo od kraja znašala 3.600.000 kg na leto, upajo pa, da se bo ta količina do leta 1947. lahko podvojila.

Tatovi v gledališču. V eni zadnjih noči so se neznan tatovi vtihotapili v upravne prostore gledališča v Bariju. Očitno so se nadejali, da bodo našli izkupiček večera, a ko je bilo to iskanje zaman, so mimogrede obiskali še garderobo znane igralkice Tecele Scaranu in igralka Enza Turca. Tu so si nabrali obleke, perila in obutve v vrednosti za kakih 50.000 lir.

Zupniki smejo zadržati poldrugi stot žita za vsakega člana družine. Ministrstvo za poljedelstvo je odredilo, da smejo zupniki in ostali duhovniki, ki upravljajo lastno ali cerkveno kmečko posest, zadržati za vsakega člana družine poldrugi stot žita, ne samo stot, kakor je bilo določeno poprej.

IZ LJUBLJANE

— V nedeljo smo imeli sončno vreme, kar so kopalci brž že hoteli izkoristiti. Toličknega nalava na kopaljšča ni bilo kakor prejšnje nedelje, veniar je bilo povsod zadosti živahno. Marsikoga je odvrnila hladna jutranja temperatura. Ozračje se je prav razreglo šele okrog polne, potem pa je sonce vse popoldne še prav pošteno prigrelavo. Preteklo soboto in nedeljo je bila jutranja temperatura najnižja v dosedanjem avgustu. V soboto zjutraj je iznašala 8,9 in je čez dan zrasla na 23,4 C, v nedeljo zjutraj pa je bilo zabeleženih komaj 8 C, najvišja dnevna temperatura pa je bila 23,6. V ponedeljskem jutru je bilo 10,8 C. Nebo se je pooblačilo, vendar se je sonce tu in tam še prerinilo skozi bele in sive oblake.

JAJCA

Trgovina olja, lakov in barv

FRANJO MEDIC

obvešča vse, ki so pri njem kupili letos spomladni vodotopno steklo in vložili jajca, ki so se že ali pa se še bodo pokvarila, da prinesejo takoj, najpozneje pa do 15. avgusta t. l. vsa jajca, ki so jih vložili v to vodotopno steklo, da jim vsaj delno povrne škodo za pokvarjena jajca. Po 15. avgustu pa trgovina ne bo več sprejemala pokvarjenih jajc in ne bo več plačevala odškodnine.

— Urnik normalne oddaje plina je po odredbi Visokega Komisarjata spremenjen tako, da bo ob delavnih imel plin normalni pritisk od 7. do 12.30 ure ter po enournem presledku spet od 13.30 do 16.30 polodne in od 18.30 do 20.30 ure zvečer. Ob nedeljah in praznikih je pa normalna oddaja plina omejena na čas od 7. do 9. ure ter od 10.30 do 13.30 in od 18.30 do 20.30 ure. Stranke opozarja plinarna na ta novi urnik in jih prosi, naj o tem počue vse člane svojih družin. Zelo pogosto se namreč dogaja, da stranke kličejo plinarno, češ da je plin pokvarjen, da ne gori, da je potrebno popravilo, ker so pač poskušale rabiti plin ob času zapore. Tako nastanejo nepotrebna pota uslužbencev plinarne, zato bodo pa morala biti v bodoče v takih primerih nepotrebna pota zaračunana.

— Pojdite in storite tudi vi tako. Pišejo nam; Cinitelj, ki skrbe za snago po italijanskih mestnih ulicah, je že od nekdanj velike preglavice delalo vprašanje, kako odvažiti občinstvo, ki se vohi s cestno železnico, da bi ne metalo porabljene vozovnice na ceste in ulice. V novejšem času vidimo ob izhodih na vozovnih neke odprtine, v katere naj bi potujoče občinstvo metalo porabljene vozovnice, da ne bodo ceste in ulice smetne. Teh odprtina je ob občinstvo, kakor je videti, posluhuje je deloma, zakaj še vedno je videti vse polno listkov po ulicah.

— Kako vse drugače se da to vprašanje praktično in temeljito rešiti, o tem poročava revija »Svetovna štednja« iz Brna v štev. 6-7: »Da bi se prebivalci mesta Brna odvažili metati porabljene vozovnice cestne železnice na ulice, je uprava cestne železnice sporazumno z ondotno hranilnico sklenila, da vsakdo, ki odia določeno količino porabljenih vozovnic, dobi emesečno brezplačno vozovnico za eno progno, ob enem pa se mu izroči še vložna knjižica, tamošnje hranilnice s primerno hranilno vlogo.« Ali bi ne bilo izvedljivo to tudi pri nas?

— Razstava dvoran Obersnelove galerije v zgornji dvorani Obersnelove galerije vzbuja med občinstvom živo zanimanje. V nedeljo dopoldne je imel slikar vodstvo po razstavi in pri tej priliki je navrela množica, kakršno redko vidimo na umetniških prireditvah. Razstava je odprta šele teden dni, pa je znatno število del že prodanih. Tisti, ki bi radi okrasili svoj dom s kakšnim izbranim motivom iz naših gora ali iz Ljubljane in okolice, naj se podvzga za obiskom. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12.30 in od 15. do 18.30.

— Sveta maša zadušnica za pokojnega Janeza Mavliha bo v četrtek 13. t. m. ob 8. uri v Križankah.

— Tečaj za popravne izpite v Trgovskem domu. V tečajih poučujejo strokovnjaki vse predmete temeljito in uspešno. Trikrat po dve uri tedensko. Prijavljane se ta teden dnevno od 8. do 12. ure v Trgovskem domu, pritličje, Gregorčičeva 27.

— Tečaj za popravne izpite v Trgovskem domu. Začetek 10. avgusta. V tečaju poučujejo strokovnjaki vse predmete temeljito in uspešno trikrat po dve uri tedensko. Prijavljane dnevno še ta teden: Trgovski dom, pritličje, Gregorčičeva 27.

— 500 lir nagrade dobi, kdor prvi izsledi storilca ali kozo mlekarike, ki je bila odpeljana dne 10. t. m. okoli 11 do pol 12. ure dopoldne iz vloga Vošnjakove in Kralja Vik. Emanuela (preje Bleiweislove) ulice. Koza je bela s črnimi progami, brez rog. Odpeljal jo je mlad visok fantič obločen v belo obleko, v smeri proti prelazu na Bleiweisovi cesti (preje Tyrševi cesti). Naslov se zve v upravi lista.

Z Gorenjskega

Različna izbira zelenjave je zadnje dni na trgu v Kranju. Gorenjski tednik priporoča, naj bi zelenjava služila gospodinjstvom za zimsko uporabo. Na trg so prinesli jurčkove in zelene paprike. Slednja, ki jo gospodinjstvo zelo cenijo zaradi vitaminov, nudi gospodinjstvom možnost izbire in izpremembe. Oddelek za narodno in hišno gospodinjstvo bo preskrbel gospodinjstvom recepte in jim dajal nasvete za vlaganje. Gobarji naj bodo letos pridno na delu.

— Odprte izložbe. Dosele je bila navada, da so izložbe po gorenjskih mestih in trgih čez nedeljo zakrili. Trgovinski gospodarski oddelek v Kranju je izposloval, da ostane izložbe čez nedeljo odkrite. To velja posebno za konfekcijo, perilo in čevlje.

— Na vzhodni fronti so padli naslednji korški rojaki: 22 letni protovoljec pri oboroženem oddelku SS Gottfried Kovatsch, 23 letni podčastnik Kurt Jamnig, 32 letni podčastnik pri planinskih lovcih Rudi Isopp, 31 letni orožniški narednik Julij Schurian, 26 letni planinski podčastnik Helmut Langner in 20 letni protiletalski višji desetnik Hans Anmach.

— Požar je nastal pred kratkim na posestvu Ignaca Debeljaka v Poljanah št. 12. Najbrž so ga zanetili otroci. Samo po srečnem naključju, ker ni bilo vetra in ker so gasilci hitro nastopili, so ogenj po nekaj urah docela zatrli. Ko so pripeli še gasilci iz Gorenje vasi, je bila nevarnost že odstranjena.

— Kopalci v Sori so letos zelo številni. Gorenjski tednik poroča o tem: V starodavnem mestu Skofji Loki se nudi obiskovalcu v vročih dneh slika, kakršne lahko vidimo večkrat na italijanskih rekah. Staro in mlado, možje in žene se hlade v teh južnjaško vročih poletnih dneh v hladnih valovih plitke poljske Sore. Na obeh bregovih so na dolgo raztegnjene množice kopalcev. Dočim si je izbrala mladina za svoje kopaljšče deročo vodo v ožinah pod slikovitim lesenim mostom čez Soro, se drugi sončijo na obrežnih travnikih. Mimo kopalcev švigajo sandolini, ki napravljajo kopaljšče življenje še slikovitejšo. Glavno kopanje je seveda v kopaljšču samem. Neki kopalci igra na harmoniko ter odnaja veter preko valov mehke melodije. Po načrtih krajevne skupine za telesne vaje bo zdaj še precej primitivno kopaljšče povečano in oplešano, nakar bo mesto s slikovito okolico še bolj privlačno za obiskovalce.

Iz Spodnje Štajerske

Osemdesetletnico je praznoval v nedeljo v Mariboru bivši notar dr. Herman Wiethaler. Po rodu je iz Ptuj in je započel notariatsko prakso v Gornjem gradu, nakar je služboval še v Brežicah, v Slovenski Bistrici in naposled v Mariboru. Mariborski dnevnik prinaša o njem daljši članek, v katerem popisuje njegovo delo za nemstvo na Spodnjem Štajerskem.

— Obrtniško tekmovanje bo prirejeno na Spodnjem Štajerskem in sicer bo obrtniški oddelek Heimattubunda priredil letošnji jesen veliko razstavo. Dosele je prišlo glasilko k tekmovanju 1500 mojstrov in pomočnikov.

— Novi govori. V Mariboru sta umrla 72 letna zasebnica Marija Tuničeva in sinček štabnega narednika Arno Figura. V Spodnji Kungoti je umrla nadučiteljva vdova Alojzija Roškarjeva v visoki starosti 86 let, v Ožboltu pri Mariboru 56 letna zasebnica Apolonija Hojnikova, v Ptujju zasebnica Ivana Raštergerjeva in v Skofji vasi pri Celju 21 letna Silva Okornova.

— Pri Novi Štifti v ptujskem okraju je bilo prirejenih zadnje čase več sestankov in so predvajali razne filme o doživljajih nemških vojakov v Sovjetski Rusiji. Z Dunaja je prispelo 12 dekliških voditeljev pomagat pri žetvi, v prostih urah pa so oskrbovale vaško mladino. Priredile so vaško popoldne s petjem in igro.

— V Rajhenburgu ob Savi je bilo sklica no zborovanje, ki se ga je, kakor poročajo štajerski listi, udeležilo 400 pristavev. Zborovanje je vodil župan in trgovec Presker, govoril pa je propagandist Edo Paidasch iz Celja. Igrala je rudniška godba s Senovega.

— Spodnještajerski slikarji bodo priredili poleg drugih štajerskih umetnikov razstavo v Strassburgu, ki jo bodo odprli 5. septembra. Razstavili bodo oljnathe slike akvarele in lesoreze. Sodelovali bodo Johannes Hepperger, Leopold Wallner, Karel Jirak, Robert Gattinger, Franc Stippe in Fredi Koschitz.

— O spodnještajerskih ljudskih pesmih pravi »Tagespost«, da opevajo v prvi vrsti ljubezen, v vinskih krajih pa zdravilstvo. H glasbenemu izrazu vinorodnih krajev spada klopotec, ki krasi vinograde ob vzhodni Pohorja v Slovenskih goricah in v Halozah od pričetka avgusta do trgatve kot pojoč grb. Stare šege so zadnjih 100 let opesale, ohranile pa so se še spremene pesmi. Med družinskimi dogodki se posebno slavijo krsti in poroke. Stare šege in navade so se na Spodnjem Štajerskem še najbolj ohranile daleč od prometa, medtem ko okolica mest in industrijskih krajev ni ohranila ničesar.

— Dekleta, ki so pomagala pri žetvi v ptujskem okraju od pričetka do konca julija, so se te dni poslovala v Ptuj. Okrožni vodja Bauer se jim je zlasti zahvalil za narodno politično delo, za jutranje slovesnosti, za vaške popoldneve in za oskrbovanje podeželske mladine. Kmetje so pripeljali dekleta na okrašenih vozovih v Ptuj, kjer so priredila za slovo pestro popoldne s petjem in ljudskimi pesmi.

SPORT

V znamenju velikih počitnic

Bežne beležke o skromnem sporedu zadnje nedelje

Stara tradicija je taka, da v avgustu tudi v športu ni najbogatejšega sporedu in tudi letošnja sezona — najbrž ne bo mnogo drugače. Res je sicer, da za sedanje čase ne veljajo vse navade iz mirnih dni, kajti tu in tam nalagajo tudi športne tekme ne samo športni interesi, toda za preteklo nedeljo je v glavnem naneslo tako, da se ne moremo preveč hvaliti v večkrat ponovljenem geslom, da športniki delamo dalje, mimo in preko vsega, kar zahteva od nas velika vojna.

Še bolj skrbno kakor drugič kdaj smo prislusnili prvim poročilom o nedeljskih dogodkih po športnih terenih, blizu in daleč od nas, toda izkupiček vseh teh prizadevanj je nazadnje le več kakor skromen...

Žal nam je soseda

V nogometni kroniki smo v glavnem pričakovali samo izide zadnjih srečanj v izbirnih tekmah za prestop starih enajstoric iz italijanske divizije C v naslednjo višjo. Med sedmimi enajstoricami iz te konkurence je imela do večraj svoj prostorček tudi naša soseda Pro Gorizia, ki je morala zadnjo in odločilno tekmo odigrati na tujem terenu — v Cremoni. Situacija zanjo ni bila najbolj neugodna, toda smola — ali znanje nasprotnika — je hotela, da so domačini spravili v mrežo svoj edini gol, dobili dve točki in obenem propustnico za vstop v divizijo B. To je ena izmed običajnih dogodivščin v nogometu, toda žal nam je sosedom iz Gorizije, ki so se tako zelo približali in zdaj spet za leto dni oddaljili od svojega mesta v drugi italijanski diviziji. Saj so imeli skoraj vsvo pravico na ono mesto, ki ga je konec lanske sezone prav tako nosrečno izpraznila ekipa Fiumane, tudi zastopnica naše sosedne pokrajine. Toda v nedeljo je kocka padla takole:

— v skupini A: v Cremoni: Cremonese — Pro Gorizia 1:0. Mater je bila preosta; — v skupini B: v Palermu: Juventusina Palermo — Cuneo 1:0, v Anconi: Anconitana — Varese 1:0.

Točke: v skupini A: Mater (8:5), Cremonese (3:4), Pro Gorizia (4:6), vse tri po 4 točke. V skupini B: Juventusina 7, Anconitana (8:6) in Varese (7:7) po 6 točk in Cuneo 5 točk.

— V diviziji B so torej napredovali: Mater iz Rima, Cremonese iz Cremona, Juventusina iz Palerma in Anconitana iz Ancone.

— Branko Žižek je v nedeljo plaval na 1500 m dolgi progi na tradicionalni plavalni prireditvi v Viareggiu in tudi zmagal v novem rekordnem času 19:53.1

Slovaški plavalci v Zagrebu

Zadnjo soboto in nedeljo je imela zagrebška športna publika svoje zbrališče v plavalnem bazenu okrog mednarodnega plavalnega dvoboja med Slovaško in Hrvatsko. Miting je bil razdeljen na dva dneva in je potekal v glavnem v znamenju uspehov domačih plavalcev, ki pa — kakor se

da posneti iz prvih virov — tudi niso bili na mednarodni višini. Evo nekaj bežnih beležek o posameznih točkah!

Na 400 m prosto je bil najboljši Hrvat Miloslavac s časom 5:30.2 in za njim tudi drugi — Defilipis. Na 100 m hrbtno je zmagal domačin Marišić z 1:17. V stafeti 4x100 metrov prsno — vsakekor točka od hoc — so tudi na prvo mesto prišli Hrvati s časom 5:33.1. V sprvnto so tudi prevladovali domačini (imena so zmerom ista Miloslavac in Stakula) s časom 1:02 in 1:05. Tudi na 1500 m prosto je zasledil prvo mesto Miloslavac (mislimo, da je ta brat onega za kratke proge) s časom 21:33.3. V stafeti na 4x200 m je bila dosežena znanaka 10:04.4; tudi to so knjižnih domačij zase. Edina točka — kotikor so naši pouatiki povolni in kolikor jih ne bomo še izpopolnjevali resnici na ljubo —, ki je ostala gostom iz Slovaške, je bila na 200 m prsno, v kateri je zmagovalec Mandrla dosegel precej skromnih 3:04 pred drugoplasiranim Hrvatom Laškarirom s 3:04.1.

Ostale izide in tudi končni izid — žal šele pri prvi priložnosti.

Tod in tam

Nemška nogometna reprezentanca, ki jo državni trener Herberger pripravlja za nastop prihodnje nedelje proti izbrani enajstoric Rumunije, je v soboto in nedeljo odigrala v gornjesaškem Beuthenu dve tekmi za poskušnjo. V prvi je proti mestni reprezentanci zmagala s 6:0, v nedeljski pa nad moštvo Germanie iz Königshütte kar z 10:0. Poročila pravijo, da so se kandidati za državni dres kar kosali med seboj, kdo bo udarnejši in torej rumunskim partnerjem v nedeljo 16. t. m. ne bo poslano z rožicami.

V Nemčiji so razen tega igrali z žogo v drugem kotu za Tschammerjev pokal. Edino dunajsko moštvo Vienna, ki je še ostalo v konkurenci, je izgubilo proti manjši znani enajstoric Falkenau z 0:4. Nemški prvak Schalke 04 se je pred 18.000 gledalci predstavil v najboljši luči, saj je porazil svojega nasprotnika — Eintracht iz Frankfurta — s čistimi 6:0.

Nove nemške teniške praveke so dobili zadnjo nedeljo na prvenstvenem turnirju v Braunschweigu. Med gospodi posamezno je Eppler po 2½urni borbi zmagal v petih setih nad večletnim vodilnim igralcem Göpfertem, medtem ko je med ženskami po dolgih letih prišla do naslova prvakinje znana predstavnica nemškega tenisa Kappel z zmago nad Dunajčanko Dolleschal. V igrah v dvojje je prišel do najvišjih časti dr. Eggert iz Innsbrucka, o katerem se je zadnji čas več pisalo, ko je gostoval v Turčiji in v Bolgariji.

Na veliki atletski prireditvi v Frankfurtu je nemški in evropski rekorder Rudolf Harbig pretekel progo na 800 m v času 1:52.4, kar je obenem najboljša znanaka, ki je bila letos dosežena na tej progi na evropskih terenih.

Nov veter po evropskih terenih

Sport v miru in vojni in njegova nova ureditev v Evropi

Pred koncem tretjega leta vojne se lahko trdi brez pretiranja, da sta sport v Nemčiji in nemško športno vodstvo uspešno prestala težko preizkušnjo. Nemški športni vodja v. Tschammer und Osten je v tem pogledu storil ogromno delo, ki se je sprva zdelo skoraj nerazumljivo — predvsem za tujino. Nekateri so gledali v športnem voditelju samo »reklamnega človeka« za olimpijsko prireditve, ki je po Hitlerjevi želji s pomočjo sporta deloval za miroljubno sporazumevanje med narodi Evrope, drugi pa so ga smatrali za vojaškega vzgojitelja, ki si je prizadeval telesno krepiti narode množice, da bi se mogli odlikovati na bojiščih. Toda vse to ni točno, kajti v osebnosti nemškega državnega športnega vodje je prav za prav utelovljena vse obsegajoča ideja nemškega sporta. Ta ideja stremi za ostvaritvijo zdrave narodeve sile, ki je enako primerna za dosego plemenitih ciljev v miru kakor za oboroženo borbo braniteljev domovine.

Da je ta preureditev, ki jo je zahtevala vojna, uspela, je v glavnem zasuga prvga športnika Nemčije, ki je znal v telesni vzgoji dovršeno spojiti naloge za mir in vojno. Zato ni bilo treba vseh silnih energij premeščati z enega težišča na drugo, temveč samo vsakdanji cilj sporta nadomestiti z drugim višjim in usodnejšim, ne da bi bilo treba kreniti z že začrtane smeri, temveč samo nadaljevati pot po njej. Ta najvišji cilj je bil dosežen tako, da je dandanes vsak nemški športnik, ki je sposoben za službo z orožjem dal svoje sile,

okrepljene v sportu, na razpolago za neodločilneje borbo na svetu. In samo tako je prišlo, da služi danes 98% aktivnih športnikov v Nemčiji domovini v vojaški obleki.

Sport je po tem takem postal važen činitelj v vojni in sestavni del oborožitve, pri čemer je prevzel važno nalogo zbiranja rezervnih sil, ki jih lahko vsak čas odstopi na razpolago vojaškemu vodstvu. Mimo tega pa je bilo vendarle treba premostiti tudi globok prepad, ki ga je vojna ustvarila med ognjem na frontah in obalami miru. Razvoj telesne vzgoje ni smel biti prekinjen, kajti sport bo po končani vojni spet prevzel svojo prejšnjo vlogo, spet združil vse sile, ki se bodo vrnile iz vojne ter jih vrnil na prejšnja športna torišča. Po teh dveh smernicah je bilo treba v letih vojne napotiti športno življenje in zato je bilo treba poskrbeti, da vojna ni podrila bogatih temeljev športnega življenja. V tej zavezi je bilo v Nemčiji izdano zgornjevo geslo, da se mora delo v sportu nadaljevati za vsako ceno in preko vseh težav. Medtem ko je športna mladina po večini ostala na fronte, je doma zavzela njihova mesta še mlajša, na terene pa so se vrnili tudi starejši gospodje. Tako je bilo mogoče ohraniti športni obrat, obenem pa s pomočjo organiziranih športnikov obvladati tudi še mnoge druge posebne naloge, ki jih je naložila vojna.

(Po športni službi E. S.)

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 11. avgusta: ob 17.30: Učiteljica. Izven. Cene od 10 lir navzdol
Sreda, 12. avgusta: ob 17.30: Kralj na Betajnovi Izven. Cene od 10 lir navzdol
Četrtek, 13. avgusta: zaprto
Petek, 14. avgusta: zaprto
Sobota, 15. avgusta: ob 17.: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Cene od 10 lir navzdol
Nedelja, 16. avgusta: ob 17.30: Učiteljica. Izven. Cene od 10 lir navzdol

Darilo Nicodemii, »Učiteljica«. Komedija v treh dejanjih, ki se godijo v podeželskem okolju. Delo silka usodo podeželske učiteljice, ki vsa živi v hrepenju za svojim otrokom, ki ga končno najde med svojimi učenkami. Predstava bo v Drami v torek, 11. t. m., ob 17.30. Cene od 10 lir navzdol.

Ivan Cankar, »Kralj na Betajnovi«. Ta vsebinsko in odsko učinkovita drama prikazuje borbo med Kantorjem, ki si je svoje imetje in veljavo pridobil na osnovi krivic, prizadevanj svojim sosedom, in med študentom Maksom, ki ve za Kantorjeva nesocialna dejanja in njegove prestopke zoper zakon. Moralni boj med tema glavnima osebama so najtehtnejši in najučinkovitejši prizori v dram. Delo je režiral Jože Kovič. Ponovitev bo v sredo, 12. t. m., ob 17.30.

Radio Ljubljana

TOREK, 11. AVGUSTA 1942-XX

7.30: Pisana glasba 8.00: Napoved časa; poročila v italijansčini.

Kako so nastajala mesta

Da so ljudje začeli zapuščati deželo in se naseljevati na ozjem prostoru v mestih, so storili to v glavnem iz dveh razlogov. Eden je bil gospodarske narave: obrtniki so se zbrali skupaj in ustanovili trg, odločilnejši pa je bil drugi razlog: vojaško-obrambni. Po sovražniku ogroženo ljudstvo se je zbralo okoli kakor gore ali griča, utrdilo naselbino in se potem stalno naselilo. Pogosto je takšna naselbina nastala prisilno. Tako n. pr. so Atene bile ustanovljene na povelje kralja Tezeja in še v srednjem veku je cesar Friderik II. na ta način ustanovil glavno mesto Abrucov, ki se imenuje po cesarskem orlu Aquila. Tudi pri ustanovitvi prvih nemških mest je vojaški moment največkrat igral odločilno vlogo. Izmed mest so se mnoga, med njimi Köln, začela razvijati iz rimskih taborov. Vojska s svojimi mnogostanskimi potrebami je zbrala obrtnike vseh vrst in tako se je pod varstvom Castra oblikovalo mesto, ki je bilo šele pozneje obzidano.

prebivalstvo nuditi odpor tudi še potem, če je sovražnik udrl čez obzidje. Zaradi tega vidimo namesto širokih in ravnih cest, ozke in vijugaste ulice z visokimi hišami, tako da je sovražnik, ko je stopil nanje, zasel kakor v jamo, kjer so ga lahko zadržali in obstreljevali z vsemi vrstami orožja. Vsako hišo, vsako ulico je bilo treba posebej zavzeti. Rimljani so rabili šest dni in šest noči, da so z velikimi izgubami obvladali odpor prebivalstva Kartagine.

Ce je bilo mestno obzidje iz topografskih ali drugih vzrokov sezidano neposredno okoli stanovanščic, ali je bil prazen prostor že izpolnjen zaradi naglega naraščanja prebivalstva, se je nudila ista slika: pomanjkanje stavbišč in visoke cene zanja so silele k varčevanju s prostorom. Tipičen primer za to je stari na sedmih gričih sezidani Rim. Najbrž šele po vpadu Galijcev pod Brenom sezidano Serviansko obzidje je bilo samo dva kilometra daljše kakor v bližnjih Vejth in je približno za tretjino

Zaradi z davki za oboroževanje in javna dela preobremenjen meščanov so bile njihove hiše, kar se tiče načina gradnje kakor tudi notranje ureditve, izredno primitivne in enostavne. Ob koncu republike je prišlo v Rimu zaradi pomanjkanja prostora prvih na svetu do etažne lastnine. Tedaj so zrasli prvi »nebotičniki«, ki so ji zidali do šest nadstropij visoko ob cestah, čez katere so si ljudje, po besedah pesnika Martiala, lahko podajali roke. Če cesar Avgust je moral izdati edikt, da se ne smejo zidati višja kakor 80 stopal, to je 20 metrov visoka poslopja. Z zemljišči in stavbami so se vršile spekulacije, ki je zaradi njih triumvir Crassus postal milijarder. Opuščeni je bil način zidanja stavbenika Vitruvija in prešli so k hitremu in cenejšemu načinu z mnogo pretankimi in leseno konstrukcijo ojačenimi stenami. Posledica je bila, da se je porušilo mnogo hiš in da je bila zlasti velika nevarnost požarov, od katerih najstrašnejši je bil Neronov. Pozneje so začeli spet solidneje zidati. Nekateri izmed najemnejši hiš so še danes, po približno 2000 letih, uporabne in se zdi, da so sezidane za večnost.

Stari način gradnje mest, ki ga je do ločevala skoraj izključno vojaška varnost, je bil od modernega popolnoma različen. Šele Rim je ne glede na vodovod in terme prvi pokazal znake velikomestnega življenja. Vendar se je že za časa antike pojavilo to, kar danes imenujemo moderno mestno kulturo. Da je bilo to mogoče, se je morala vojaška miselnost umakniti racionalni. Varnost je morala biti ali rešnično ali vsaj navidezno zajamčena, ne oziraje se na mestna obzidja in ustaljeni način gradnje. Samo v relativno kratki dobi je bilo tako. Ko je Aleksander Veliki s svojo vsem drugim na svetu nadmočno vojaško silo ustanovil macedonsko kraljestvo, se je zdelo, da je ustvarjena država, ki bo živela v miru in ne bodo njena mesta potrebovala nobene obrambe. Izdelan je bil načrt za gradnjo okoli 70 mest, ki bi vsa nosila ime Aleksandrija in bi bila zgrajena kar najbolj racionalno. Idejo je sprožil veliki arhitekt Hipodamos iz Mileta, ki ga lahko imenujemo prvega modernega stavbenika. Njegov naslednik je bil Deinokrates, ki je napravil načrt današnje Aleksandrije ob Nilovem ustju, ki je bila tudi kot pristanišče vzorno urejeno mesto tedanje Sredozemlja. Imela je ravne, pravokotne se križajoče in tlakovane ceste, od katerih večje se izlivalo v mestnih vratih, in razsvetljavo, kakršna je bila za tedanje razmere mogoča. Aleksandrijo je najbolj konsekvntno posnel Pryan na Majandru v Mali Aziji. Prvič je bil atedaj ustvarjena »kultivirana« zasebna hiša v svojo notranjo arhitekturo.

Ker politična in z njo vojaška varnost ni dolgo trajala, so bile omenjene mestne pridobitve omejene v glavnem na bližnji vzhod. Pri historično nastalih mestih preokret ni bil več mogoč zaradi pretresnega prostora, ki je bil nepremostljiva ovira. To velja predvsem za Rim, o katerem je Aristides dejal v svojem Encimionu, da bi se, če bi bil zidan s prličnimi stavbami, širil od Trenskega do Adrianskega morja. Po razpadu rimskega cesarstva so v srednjem veku v politično vojaškem oziru nastopile podobne razmere kakor v starem veku in to se je očitljivo tudi na mestih. Rim je imel 500, in celo malo mestce San Gimignano s 3000 prebivalci kar 25 obrambnih stolpov. Nürnberg, ki je leta 1500, štel okoli 30.000 prebivalcev, je za svojo varnost zgradil masivno in solidno obzidje, ki ga še danes lahko vidimo. Celo v samem renesančnem Rimu so vladale v gradbenem pogledu neverjetne razmere. Vendar meščanskega denarja niso uporabljali na ta način kakor v starem veku in so zato preostala sredstva tudi za gradnjo bogato opremljenih meščanskih hiš.

Smotnejši način gradnje se je začel šele tedaj, ko so monarhije prevzele varstvo mest. Prva večja poizkusa v tej smeri sta se izvršila v Rimu pod Sikstom IV. po kardinalu Estoutvilleu in pod Sikstom V. po arhitektu Fontani. Ta je hotel novo glavno mesto svetovne cerkve postaviti na gričih z ravnimi, k velikim cerkvam tekočimi cestami, staremu mestu v dolini reke Tibere pa preskrbeti več zraka. Te misli se je otem spet oprijel leta 1870. Quintino Sella. Slog grškega racionalizma se je postopoma širil v prekomorske pokrajine, kjer niso pričakovali nobene resne nevarnosti od sovražnika in so zato mogli začeti s popolnoma novim načinom zidanja, ki se je končno razširil tudi po Evropi.

»Rad bi kos mila, ki močno diši.« je zahteval Petrečič v drogeriji.
»Ali je mama tako rekla?«
»Ne, tako hočem jaz. Mama naj opazi, kadar si bom umil obraz, da mi ne bo treba umivanja kakor vedno ponavljati!«

Cesarjev forum v Rimu

Nastanek staroveških in srednjeveških mest ima v prvi vrsti vojaški značaj. Najprej so bila mesta trdnjave in šele potem stanovanščice. Varnost ni zahtevala samo nastanka mesta, ampak tudi gradnjo cest in stanovanščic ne samo na splošno, ampak čisto do vseh podrobnosti, kajti mesto je stalo all padlo s dvoju trdnjavo vred. Če ga je sovražnik osvojil, je bilo navadno razdejano, njegovo prebivalstvo pa še v srednjem veku, zlasti v vojnah med kristjani in mohamedanci, prodano na suženjstvo na vse strani sveta. Vprašanje varnosti je bilo torej vprašanje življenja in smrti, vse drugo je imelo bolj ali manj stranski pomen.

Prva naloga je bila gradnja obzidja, ki je varovalo mesto razen Akropole, zadnjega zatočišča branilcev. Kaj se je v prejšnjih časih na tem področju storilo, kažejo kilopska obzidja, katerih ostanke lahko še danes vidimo v Coriu in Norbi ter v Alatriu na ravnici Sacco južno od Rima. Te utrdbe so dobile tekmeča šele leta 3., ko je Epaminonda ustanovil Messene, smrtnega sovražnika Sparte. Človek ostrni nad gigantskimi skladi, iz katerih je bilo sestavljeno obzidje in vemo si komaj razložiti, kako so jih s primitivnimi sredstvi tedanjega časa rezali iz skale, kako so jih prevažali, kako dvigali in zlagali drugega vrh drugega.

Pri večini staroveških mest naselje še zdajeka ni izpolnilo prostora za obzidjem. Tega so namenoma tako daleč potegnili, da so mogli za obzidjem spraviti na varno živino, nakopičiti potrebščine za daljše obleganje in da so strateško važne točke bile v notranjosti obzidja. Zato so se raztezala obzidja Aten, Kartagine in Sirakuz približno 30 km v dolžino, medtem ko je vsako izmed teh mest z okoli 100.000 prebivalci zavzemalo le površino dandanašnjega srednje velikega mesta. Razezčnost obzidja je imela tudi ta namen, da je bilo laže preprečiti efektivno obkrožitev, ki je imela namen mesto izstradati. Sovražnik je torej mesto lahko obsejal, njegovo obleganje pa ni bilo tako uspešno, ker se je mesto delj časa lahko samo prehranjevalo. Na ta način so mogle vzdržati Sirakuze in Kartagina približno tri leta obleganja.

Mestne utrdbe in izvedba gradbenega načrta je navadno bila takšna, da je moglo

zastajalo za dolžno obzidja Aten, Sirakuz in Kartagine. Dolgo časa se mesto ni razširilo. V začetku druge punske vojne je znašalo število rimskega prebivalstva okoli 100.000, leta 91. pred Kr. je naraslo na 463.000 in je doseglo v cesarski dobi pod Antonini številu, ki so ga cenili med 1 milijonom 155.000 in 1.770.000, od katerih pa so premožnejši stanovali v svojih vilah na deželi. Rim pa se je že v začetku cesarske dobe začel širiti na drugo stran Serviane in kmalu izpolnil prostor med starim in novim 18.837 metrov dolgim Avreljanskim obzidjem. Današnji Pariz s svojim približno trikratnim številom prebivalstva obsega 7000 ha, medtem ko je Rim Serviane obsegal samo 426 ha. Avreljane pa v 1386 ha. Lahko si predstavljamo, kakšna stiska s prostorom je bila. Vse mesto je bilo tako rekoč eno poslopje, ločeno samo z majhnimi dvorišči in ozkimi ulicami, katerih dolžina je znašala leta 74. po Kr. približno 85 km, njih širina pa pogosto nič več ko 1,80 metra, kakršne lahko vidimo še danes v Vicolo del Torto.

Razen obzidju in branilec je bila varnost mestnih naselij zaupana tudi bogovom. Da bi si pridobili njihovo naklonjenost so zidali svetišča in gledališča, ki so v starem veku tudi služila božjemu češčenju. Izdatki za te stavbe so požrli za naše pojme ogromno denarja. Večina davkov, ki so jih meščani plačevali, je bila uporabljena v ta namen. Preskrba z živili, posebno kar se tiče mesa, je bila v stari Grčiji in Rimu slabša kakor dandanes med vojno. Za komfort, javen in zaseben, ni ostalo nobenih sredstev. Bila je izjema, da so v Rimu tedaj zgradili dragocene vodovode in javne vodnjake. Ceste so bile z redkimi izjemami netlakovane in tudi prave kanalizacije ni bilo. Do cesarske dobe je manjkala tudi nočna razsvetljava, ki pa je bila pozneje zaradi velikih izdatkov za smolnate bakle spet omejena samo na majhen del ulic. Lahko si torej predstavljamo, kakšna umazanja, smrad in ropot so vladali v starem Rimu. Zlasti slednji je bil težko znošljiv, ker se je moral ves blagovni promet kljub »zatemnitvi« odvijati ponoči.

NIVA IN MIKI

Niva je bil izmed vseh treh edini, ki ni videl v položaju prav nič posebnega. Ko je pred štirimi meseci zaspal, je bil Miki ob njegovih straneh; ko se je danes prebudil, ga je spet videl zraven sebe. Ti štirje meseci in pol so bili za medveda brez pomena. Kolikokrat sta bila z Mikijem skupaj zaspa in se spet prebudila! S časovnega vidika bi bil lahko snoči zaprl oči. Toda nekaj je vznemirjalo tudi medveda in delalo, da je vohljal po zraku in vihal črni nos: nagonsko je čutil bližino nevarnosti ali boljše, nekaj, česar rajši ne bi bil čutil. Zato se je hitro obrnil in svareče revsknil Mikiju: »Vuf!«

Jadrno sta se spustila v beg, in Mišaba je komaj utegnil ustreliti izza svoje skale; še to je bilo zaman. Pok strela in živjig svinčenke, ki jima je zletela preko glav, sta spomnila Mikija in Nivo mnogih podobnih doživljanj; medved je potegnil glavo med pleča in s spuščeni uhlji planil v dir. Miki pa je storil takisto. Skoraj miljo daleč sta bežala, preden je Niva sopihaje obstal. Dolgo spanje ga je bilo izmозgalo in hitri tek mu je bil vzel poslednje moči. Nekaj minut je trajalo, preden je prišel toliko do sapa, da je mogel zagodrnjati. Miki ga je med tem natančno ovohaval od glave do repa. Najbrže je dognal, da mu nič ne manjka, kajti po končanem ogledu je veselo zalajal in jel z navdušenjem, ki je nedvomno oznanjalo radost, da vidi tovariša živega in zdravega, poskakovati okrog Nive.

»Strašno burno zimo sem prebil. Niva, in neznanško dobro mi de, da te spet vidim.« so pomenili njegovi skoki. »Kaj ukreneva zdaj? Ali poideva na lov? ...«

Takšna je bila menda tudi Nivova misel, kajti ubral jo je naravnost v dolino, in ko sta prišla na močvirnat kraj, se je jel neutegoma ozirati po koreninah in zeliščih za kosilo, pri čemer se je kratkočasil s svojim stari tovariškim godrnjanjem. In Miki, ki je tekal z njim, je spet presrečen čutil, da so časi zapuščeni minili.

XXV.

Za Mikija in posebno tudi za Nivo ni bilo v tem, da sta bila spet združena in prijatelja kakor nekdanj, nič nenavadnega. Čeprav se je bila medvedova telesna podoba močno izpremenila in povečala, so bili njegovi spomini in njegove misli še vedno iste. Burni dogodki, s katerimi je bila Mikijeva zima tako bogata, se Nive niso bili dotaknili, zato je mirnodušno sprejel novi položaj in se brigal samo za jed, kakor da se ni zgodilo v zadnjih štirih mesecih nič izrednega.

Pes po svoji strani se je vrnil k starim navadam, kakor da je trajal presledek v njunem prijateljstvu samo en dan, ne pa štiri mesece. Morda je na vse kriplje skušal dopovedati Nivi, kar je bil doživel. Gotovo je čutil željo, da bi mu razložil, kako čudno je bil našel njunega bivšega gospodarja Challonerja in kako ga je potem spet izgubil v velikem in malo Naneto vred. Stara lovška kočja na daljnem severovzhodu, kjer je nekdanj živel Naneta s svojo deklico, ga je zdaj spet pritezljalo v nabila, in kot glavni lovške družbe je kakih štirinajst dni krmari v tisto

sta le počasi, največ zaradi tega, ker je Niva v svoji nenavisti vigradni lakoti porabljal devet desetih dnevnega časa za to, da si je polnil želodec s koreninami in zelišči. Miki je kar buvopal nad toliko požrešnostjo. Nekega dne je zadavil pet zajcev; Niva je požrl štiri in krulil kakor prašiček, da bi dobil še petesa. Če je Miki že lani mnogokrat strel in se grozil nad Nivovim tekom, mu je zdaj sploh manjkalo primere zani, kajti medved je žrl kakor brezdušno. Po drugi strani pa je bil čedalje boljše volje in je v njunih prijateljskih borbah vselej zlahka premagal Mikija, saj je bil dvakrat težji od njega. Kmalu se je jel okrožicati s to prednostjo in je zmerom v najbolji nepričakovnem trenutku planil na Mikija ter ga podrl in pokopal pod svojo ogromno tolsto gmoto, držeč ga s šapami tako čvrsto, da mu Miki ni mogel vrniti mitega za drago. Bolj in bolj ga je stiskal k sebi in se premetaval z njim po tleh.

Dasi je Miki v tej igri vselej potegnil krajši konec, mu je vendar silno ugažalo, do dne, ko sta se po neprevidnosti zakotalila čez rob neke strmine in je za las manjkalo, da si nista polomila kosti. Tedaj sta za nekaj časa opustila svoje igre. Toda kmalu je spet prišel čas, ko je bilo treba Mikiju, če ga je mikalo ponoreti, samo rahlo ušestiti Nivo z zobmi, pa se je medved še tisti mah zatrkjal kakor žoga in poskočil kakor iz uma. Do Mikijevih zob je imel kar največje spoštovanje, pes po svoji strani pa se Nivi ni mogel dovolj načuditi, kadar se je po človeško vzpel na zadnje noge. Šele v tretjem tednu svojega potepanja sta prišla do kočje. Nič ni bilo izpremenjenega: niti ni bilo videti dima niti drugačnega sledu življenja;

Iz Hrvatske

Odredba o pomilostitvi. Objavljena je bila Poglavnikova odredba o pomilostitvi oseb, ki so bile obsojene od domobrantskih in bivših vojnih sodišč zaradi kaznivih dejanj po kazenskem zakoniku z dne 27. januarja 1929. Od pomilostitve so izzeti oni, ki so pobegnili v inozemstvo ali so do proglasitve te odredbe prikrivali svoje bivalištve, in pa oni, ki so obsojeni zaradi kaznivih dejanj po členih 167 (odd. 2, št. 4), 187 do 189, 216, 234, 235, 314 do 317, 319, 326 do 328, 333 (zadnji stavek), 334 do 337, 357 do 359 in 397 (odd. 2.) kazenskega zakonika z dne 27. januarja 1929.

Dr. Luka Bežić — šef pomožnega Dejege doma. Ministrstvo zdravstva je v državnem posloju na voga lu Zvonimirove in Bogiščeve ulice v Zagrebu otvorilo pomožni Deji dom, v katerem je za zdaj prostora za 15 novorojencev z materami. Dom vodi šef ministrstva zdravstva dr. Luka Bežić, ki je bil do razsula bivše kraljevine Jugoslavije otroški zdravnik v Ljubljani.

Zagreški ustaški štab Stjepanu Radiću v spomin. Zagrebški štab Ustaškega pokreta je v soboto v zagrebški katedrali priredil svečano zadušnico za pokojnega vodjo hrvatskega naroda Stjepana Radića ob 14 obletnici njegove mučniške smrti. Enake zadušnice so bile tudi po raznih drugih mestih.

Otvoritev Mestne hranilnice v Petrinji. Prejšnjo nedeljo je bila v Petrinji slovesno otvorjena Mestna hranilnica. Že do otvoritve je zavod vpisal okrog en milijon kun vlog.

Samobor, hrvatski Hollywood. Po načrtih Marjana Mikića, šefa hrvatskega filmskega zavola, naj bi se na zemljišču tik državne ceste med Samoborom in Sv. Nedeljo zgradil filmski studio. Za prve gradbene potrebe bi bilo treba okrog 25 orlov zemlje. To zemljišče so že pričeli meriti in v teku so pogajanja za odkup. Kakor se pričakuje, bo hrvatska filmska naselbina v teku dveh let v glavnem zgrajena.

Delavska naselja rastejo. Hiše v delavskem naselju očeta domovine dr. Anteja Starčevića v Dubravi pri Zagrebu so že dograjene. Vsega skupaj je 42 domov, a v one izmed njih, ki so namenjeni siromašnim delavcem z največjim številom otrok, so se družine že vselile. Že letos

pa bodo dograjene podobne naselbine v Banji Luki, Varaždinu, Sisku, Karlovcu in Osijeku.

Ponovna otvoritev knjižnice Hrvatske zveze grafičnih delavcev. Organizacija hrvatskih tiskarstev, ki deluje že 65 let, si je v teku časa ustvarila lepo knjižnico, ki bi bila lahko za vzor vsem drugim podobnim strokovnim organizacijam. Ker pa je knjižnica vsebovala tudi mnogo takšnih del, ki bi se hrvatskemu grafičnemu delavstvu lahko smatrala za škodljiva, je oblast odredila temeljito revizijo, da se vse takšne knjige izločijo. S tem v zvezi je bila knjižnica nekaj časa zaprta, zdaj pa je čiščenje opravljeno in v nedeljo, dne 2. avgusta je bila spet izročena svojemu namenu.

Gradnja nove ceste do Zagreba do Marije Bistrice. Že lani je hrvatska vlada odredila, da se takoj prične z obnovo in izgradnjo ceste Sesvete-Kašina-Marija Bistrica, ki je bila zelo zapuščena. Dela zelo naglo napredujejo in doslej je zgrajenih odnošen urejenih 6 km te ceste. Poslej bo ta važna cesta, ki veže Zagreb z Marijo Bistrico po najkrajši poti preko Zagrebačke gore, uporabna za avtomobilski promet.

Novo uniforme poštne poduradnikov in slug. Do izdaje novega pravilnika o službeni uniformi poštne poduradnikov in slug je odredeno, da morajo ti poštni uslužbenci nositi enake uniforme kakor hrvatski domobranci-pešaki, to se pravi, dvojni ovratnik z enim zapenjalom in z našitkom višnjeve barve. Našiti žepi so v sredini razširjeni, na gumbih pa se nahaja poštni rog z dvema vzporednima strelcema. Na kraju ovratnika nosijo poduradniki srebrne, sluge pa sive znake. Po uradniškem razporedu se nosi tudi številno gumbov. Čepica je krožnikasta s poštnim znakom v sredini in z gumbom v narodnih barvah za njim. Poduradniki nosijo na čepici siv pleten trak nad ščitnikom, sluge pa črna.

Zagreški ribji trg. Od 25. do 31. julija je bila ponudba sladkovodnih rib na zagrebškem trgu manjša kot prejšnji teden. Dovoženih je bilo vsega skupaj 9007 kg rib, največ iz reke Bosuta. Povpraševanje je bilo veliko, cene nespremenjene. Morskoh rib ni bilo na ponudbo. Potočnih rakov je bilo dovoženih 122 kg, največ iz Bosne. Tudi povpraševanje po rakih je bilo veliko, cene pa so ostale neizpremenjene.

Mali oglasi

Služba dobi
Beseda L 0,60, taksa 0,60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—

Službino
stalno, pošteno, samostojno, do 30 letno, 1866 maločlanska občina, Naslov v ogl. odd. Jutra, 10006-1

Mlajši delavci
sprejemni takoj. Naslov v ogl. odd. Jutra, 10609-1

Pomočnika
in valenca za poštne in mizarstvo, sprejem. Črne Avgust, Vodnikova, Ljubljana, 10607-1

Postrežnico
ki ima tudi veselje za vrtna dela, sprejem za dvakrat tedensko. Naslov v ogl. odd. Jutra, 10618-1

Gospodično
ki ima veselje do usnjenih izdelkov in ki zna nekoliko šivati na stroj, takoj sprejem. Hribernik, Bleiweisova (Tyrševa) 37, 10619-1

Službe išče
Beseda L 0,60, taksa 0,60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—

Postrežnica
išče delo za nekaj dni v tednu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Postena 111«. 10612-2

Mlad kuhar
išče zaposlitve. Gre tudi zasebno. Naslov v ogl. odd. Jutra, 10409-2

Prodaj
Beseda L 0,60, taksa 0,60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—

Otroški vozček
športni, prodaj. Zidovska ul. 6, 10608-6

Opremljeno sobo
vhod s stopnišča, oddam gospodu ali gospodini poleg tehniške. Ponudbe pod »Tekoča voda« na ogl. odd. Jutra, 10610-23

Opremljeno sobo
s posebnim vhomom in uporabo kopalnice oddam takoj gospodu. Poljanska c. 15-II. lero, 10602-23

Glasbila
Beseda L 0,60, taksa 0,60 za dajanje naslova ali za šifro L 3.—

Klavir
kratak, prodaj. Naslov v ogl. odd. Jutra, 10604-26

Izgubljeno
Zlato uro (zapestnico) sem izgubil na Miklošičevi cesti. Najditej naj jo odda proti nagradi na polji. 10611-28

Za tvrdko
Anton Kovačič, splošno pekarstvo, se sprejemajo vsa naročila v restavraciji »Čičica« pri blazniškem Prostim stranke, da se poslužujejo tega naslova. 122-30

Sop ključev
se je našel v trgovini Vodnik. Dobi se jih v ogl. odd. Jutra, 10614-28

Insertati v „Jutru“ imajo velik uspeh!

LE COLTRINE SONO CARE,
ma non ne avete più bisogno. Facciamo opache ovvero ricoprimento con disegni LE LASTRE DELLE FINESTRE, DELLE PORTE E DELLE VITRINE. Chiedete informazioni al prossimo vetraio, che Vi adempierà i desideri.

ZAVESE SO DRAGE,
a jih ne potrebujete več. STERLA OKEN, VRAT in IZLOZB Vam po poljubnih vzorih ali umetno matiramo. Vprašajte pri najbližjem steklarju, ki Vam želje takoj izpolni.